

SPRAWOZDANIE KOMITETU

c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic.

za rok 1885.

208 / 15

208

Nakładem c. k. Towarzystwa gosp. galic.

WE LWOWIE.

Z I. Związkowej Drukarni, we Lwowie.

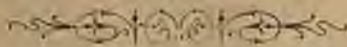
1886.

Treść.

- Część I.** Sprawozdanie z czynności Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic. za rok 1885 . . . . . Str. 3—24
- Część II.** Sprawozdanie Oddziałów c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic. z ważniejszych ich czynności i obrotu funduszków za rok 1885 . . . . . Str. 1—17
Sprawozdanie z obrad III. kongresu rolniczego w Wiedniu . . . . . Str. 18—19
- Część III.** Zamknięcie rachunków c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego za rok 1885 . . . . . Str. 1—11
- Część IV.** Budżet przychodów i rozchodów c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego na rok 1886 . . . . . Str. 13—16

63122

III 1885

Biblioteka Jagiellońska

1002263301

Część I.

SPRAWOZDANIE

z czynności Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic.

z a r o k 1885.

Utartym idąc zwyczajem rozpoczynamy od wykazu uzyskanych w roku 1885 subwencyj państwowych — których szereg jest następujący:

A). W Dziale naukowym i statystyki:

I. Na pokrycie niedoboru byłej szkoły Gródeckiej .	355 zł. 69 ct.	
II. Na Instruktora uprawy lnu	395 " 85 "	
III. Na Instruktora uprawy chmielu	600 " — "	
IV. Na stypendya chmielarskie	300 " — "	
V. Dla szkoły ogrodniczej Tow. ogrodniczo-sadow. .	1500 " — "	
VI. Na wykłady rolnicze dla włościan	600 " — "	
VII. Na kursa weterynaryi i kucia koni	800 " — "	
VIII. Na wydawnictwo „Rolnika“	1400 " — "	
IX. Zwrot zaliczonych z kasy Tow. kosztów podróży naszym stypendystom leśnym	50 " — "	
X. Na stypendya pasiecznicze	150 " — "	
XI. Na statystykę	2100 " — "	
Suma		8251 zł. 54 ct.

B). W Dziale chowu zwierząt, produkcji roślin i wystaw:

I. Na podniesienie chowu bydła rogatego	15000 zł. — ct.	
II. Na owce i trzodę chlewną	500 " — "	
III. Na pszczelnictwo	150 " — "	
IV. Na produkcję roślin	800 " — "	
V. Na premiowanie dokonanych zalesień	100 " — "	
VI. Na wystawy — a to:		
a) na pokrycie niedoboru wystawy Tarnopolskiej	500 zł.	
b) na wystawę chmielu we Lwowie	300 " . 800 "	
Suma		17350 zł. — ct.
Razem przeto		25601 zł. 54 ct.

Dodawszy do tego wypłacone wprost w Wiedniu stypendya leśne (stypendystom naszym) wraz z kosztami podróży 1.110 zł. — okaże się ogółem suma wypłaconych w r. 1885 subwencyj państwowych 26.711 zł. 54 ct.

Uzyskał też Komitet jeszcze jedną — i to znaczną subwencyę — 1.500 zł. dla wystawy Bełzkiej; ale z powodu jej odroczenia nie podjął.

Odmówione zaś zostały subwencje: *a*) na obesłanie wystaw zagranicznych chmielem galicyjskim — *b*) na premiowanie gospodarstw włościańskich — *c*) na studia torfowe — *d*) na zakupno nasion pastewnych — *e*) na zalesienie wydm piaszczystych — *f*) na zakupno maszyn i narzędzi gospodarskich (ta ostatnia dla Towarzystwa Kółek rolniczych).

Subwencji krajowej uzyskano jak zwykle 3.000 zł. na cele ogólne — i 100 zł. na studium produkcji nasion.

Przechodzimy do sprawozdania szczegółowego według podziału powyższego.

A) Dział naukowy i statystyki.

I. Subwencya niedoboru b. szkoły Gródeckiej.

W sprawozdaniu za r. 1884 wzmiankowaliśmy (na str. 4), na jakie cele przeznaczyło Ministerstwo pozostałą po rozwiązaniu szkoły Gródeckiej subwencję.

Gdy jednak suma przekazanych kwot prześcignęła pozostałość rozporządzalną o kwotę 355 zł. 69 ct. (jako w odnośnym zamknięciu rachunkowym na str. 11 uwidoczniliśmy), wniósł Komitet przedstawienie do Ministerstwa o przyznanie brakującej kwoty i uzyskał takową — która też na pokrycie niedoboru, względnie uzupełnienie rubryk odnośnych posłużyła.

II. Subwencya Instruktora uprawy i wyprawy lnu.

Złożone za r. 1884 sprawozdanie z czynności Instruktora przyjęło Ministerstwo roln. z zająciem do wiadomości (*mit Interesse*) — i zarazem zatwierdziło tegoż Instruktora na r. 1885, przyznając na tegoż utrzymanie (do znajdującej się w przechowaniu Komitetu kwoty 580 zł. 40 ct.) kwotę 395 zł 85 ct. dodatkowej subwencji.

Czynności tegoż Instruktora były w r. 1885 następujące:

Ze zlecenia Komitetu odbył on trzy przydłuższe objazdki po kraju, w okolice len uprawiające: pierwszą na wiosnę (od 26 Kwietnia do 23 Czerwca) w powiaty Krośnieński, Jasielski i Grybowski; drugą w jesieni (od 20 Września do 1 Listopada) w powiat Nowotarski; trzecią wreszcie w zimie (w miesiącu Grudniu) na żądanie Kółek rolniczych w powiat Łańcucki.

Przy pierwszej objazdce zwiedził on w powiecie Krośnieńskim 16 miejscowości, w powiecie Jasielskim 13ście — a w powiecie Grybowski 12ście — razem 41 miejscowości.

Wszędzie udzielał on rad i wskazówek praktycznych co do uprawy lnu; a prócz tego odbył 25 formalnych wykładów, z których przypada ośm na powiat Krośnieński — ośm na powiat Jasielski — a dziewięć na powiat Grybowski.

Przedmiotem wykładów było wprowadzenie poprawnej uprawy lnu, a przedewszystkiem zaniechanie dotychczasowej w 4-skibowe zagony wązkie — i przejście do uprawy płaskiej, lub szerszej przynajmniej; lepsza i głębsza uprawa roli — i jej nawożenie; wcześniejszy siew i wprowadzenie lepszego nasienia do siewu — mianowicie z Rygi — o którym niektóre gminy (mianowicie w powiecie Jasielskim) po raz pierwszy dopiero słyszały, a to za pośrednictwem Komitetu, który oddaje je po cenie niższej plantatorom mniejszym.

Wszystkie wykłady odwiedzane były licznie — najliczniej wszakże w Jedliczu, Dębowcu i Ptaszkowej, gdzie było do 100 słuchaczy, a w Warzycach nawet do 150ciu. W Dębowcu odbył się wykład wobec JExc. p. Ministra dla Galicyi.

Dziesięciu czynniejszym Kółkom rolniczym — w Korczynie, Suchodole i Jedliczu (pow. Krośnieńskiego) — Błaszczowej, Lubli, Warzycach i Dębowcu (pow. Jasielskiego) — w Pta-

szkowej, Konclowej i Gródka *ad* Grybów (pow. Grybowski) udzielił on po 1 egz. premiowanej broszurki Noskowskiego „O uprawie lnu“.

Z ogólnych spostrzeżeń p. Instruktora podnosimy — iż w powiecie Krośnieńskim znalazł on ludność przystępniejszą dla nauki, niż przed laty 12stu (gdzie jako poinstruktor zjeżdżał) — ale uprawa lnu znacznie upadła. Jako przyczynę tego podaje p. Instruktor następujące trzy okoliczności:

a) zbyt wielkie rozdrobnienie gruntów;

b) zwyciężką konkurencyę tanich wyrobów bawełnianych, które zgrzebne płótna własnego wyrobu ze stroju ludowego zupełnie wyparły; wreszcie:

c) iż tkacze Korczyny i Błażowej sprowadzają obecnie przędzę fabryczną, która o 25% procent jest tańszą od ręcznej.

W powiecie Jasielskim jest uprawa lnu dość rozpowszechnioną, a domowe wyroby płócienne przeważają jeszcze w stroju ludowym; ale uprawa jest bardzo wadliwą, bo lud trzyma się uporczywie praktyki zastarzałej. Nie brak jednak jest usiłowań, aby lud podźwignąć — i sprawozdanie p. Instruktora podnosi z szczególnem uznaniem działalność delegata Towarzystwa Kółek rolniczych na powiaty Krosno i Jasło p. Edmunda Łozińskiego z Potoka, który wraz z rządcą swoim p. Aulichem objeżdża gminy i lud pouczając do postępu zachęca.

Powiat Grybowski nadaje się swemi stosunkami miejscowymi i klimatycznymi do uprawy lnu szczególnie, mianowicie część jego północno-wschodnia i zachodnia; to też uprawa lnu jest tam dosyć rozpowszechniona — i gdyby tylko wprowadzono tam lepszą uprawę roli, siew wcześniejszy, a nadewszystko roszenie lnu, mogłyby lny tamtejsze współzawodniczyć z lnami Nowotarskimi i Myślenickimi.

Sprawozdanie swe kończy p. Instruktor tem smutnem spostrzeżeniem, że w obu powiatach: Krośnieńskim i Jasielskim gorączka, a raczej epidemia emigracyjna grasuje straszliwie; nie ma już prawie wsi, w którejby bodaj kilku wychodźców nie liczono — niektórzy odbywali już podróż do Ameryki kilkakrotnie, wracali po rodzinę — i zabrawszy ją ze sobą wynieśli się na stałe. Jeszcze smutniejszą jest wszakże uwaga domieszczone u końca sprawozdania: „że lud tamtejszy zna Amerykę lepiej, aniżeli kraj własny“.

Drużba objazdka, przedsiębrana w powiat Nowotarski, miała cel inny, aniżeli pierwsza — a mianowicie: przyuczenie ludności tamtejszej (w uprawie lnu dość już postępowej) poprawnej metody wyprawy lnu sposobem belgijskim.

Tym celem zabrał Instruktor maszyny i narzędzia potrzebne ze sobą — a udawszy się na Kraków, dla powzięcia od tamtejszego Towarzystwa rolniczego informacji, które gminy za pośrednictwem Komitetu nasienie lnu Rygskiego sprowadziły, stanął na miejscu dnia 27 Września.

Pierwszy wykład demonstracyjny (przeplatany według potrzeby, lub na żądanie słuchaczy również i teorią o rzeczach gospodarskich) miał miejsce dnia 27 Września w Czarnym Dunajcu. Napływ był tak wielki, że obszerna sala szkolna zaledwie ich pomieścić zdołała. Po krótkim wstępie o uprawie lnu i roli, i wyprawie włókna lnianego — przeszli wszyscy do szopy, gdzie już były maszyny ustawione (łamaczka Pantena i trzepaczka Noskowskieego). Tam jęło się zaraz do pracy — a przeprowadzone próby, choć len był krótki i nienajlepszej jakości, wprawiły wszystkich w zachwyt. Przyznano powszechnie, że roboty maszyną wykonywa się bez wszelkiego wysiłku — a robota jest nierównie doskonalszą od ręcznej i trwa krócej.

Następnego dnia (28 Września) powtórzono wykład; a ponieważ był to dzień targowy, w którym lud ze wsi okolicznych gromadnie przybył, więc napływ był jeszcze większy. Rozciekawiony lud płynął partjami jak woda, w miejsce jednych przybywali drudzy — a wszyscy podziwiali doskonałość i szybkość wykonywanej roboty — i wychwalali maszyny; jedynie cena jej (65 zł.) odstraszała, jako nieprzystępna dla ludu.

Podobne wykłady demonstracyjne dla słuchaczy obojga płci (które dla nabycia wprawy w obchodzeniu się z maszynami w główniejszych punktach ponawiano) odbyły się nastę-

pnie: w Podczerwonym (1 wykład), w Chochołowie (1 w.), w Czarnym Dunajcu ponownie (2 w.), w Odrowążu (2 w.), w Dziale (1 w.), w Pieniążkowicach (gdzie lud nadzwyczaj chciwy wiedzy i niezadko spotkać gospodarza, co niższe gimnazjum ukończył 5 w.), w Sędzimirzu (2 w.), w Poroninie (1 w.) i w Szaflarach (1 w.) — razem 18 wykładów; nadto 1 konferencya w Wróblowicach — po czem odjechał Instruktor do domu wracając na Kraków, celem zdania Towarzystwu krakowskiemu przynależnej relacyi. Lnu do łamania dostarczała wszędzie ludność miejscowa.

Rezultatem tych wykładów było, że obstalowano 5 trzepaczek — a Kółko roln. w Pieniążkowicach odniosło się do Komitetu z prośbą o udzielenie mu łamaczki Pantena z funduszków subwencyjnych — na co też Komitet przystał z zastrzeżeniem, iż łamaczka wypożyczaną będzie członkom Kółka z tem wyraźnym zobowiązaniem, iż wypożyczający ma oddać łamaczkę następcy swemu w nieuszkodzonym stanie.

Z objazdu tego (ponownego) spodziewa się p. Instruktor dobrych rezultatów; pożądanem byłoby jedynie, iżby do uprawy roli używano tamże poprawniejszych niż dotąd narzędzi, mianowicie pługów Zugmajerowskich i ruchadeł. W miejscach, gdzie torf obfituje (Ludzimierz) pouczał Instruktor lud o wyzyskiwaniu torfu na pognój; zachęcał też do uprawy roślin pastewnych — a z zadowoleniem przekonał się, że nawoływanie jego w roku 1884, aby sprowadzono lepsze nasienie do siewu było usłuchane, skoro ludność tegoż powiatu sprowadziła (w tymże roku 1884) za pośrednictwem Towarzystwa krakowskiego, Towarzystwa Kółek rolniczych i kupców z Nowogotargu pp. Goldfingera i Chlebowskiego (jak mu to dowodnie wykazano) 708 worów czyli korcy oryginalnego lnu Rygskiego.

Trzecią wreszcie objazdkę uskutečnił Instruktor w powiat Łańcucki w miesiącu Grudniu, na żądanie Towarzystwa Kółek rolniczych.

Ograniczyć się musiał jedynie na teoryi uprawy i wyprawy lnu, gdyż len był już wszędzie wytarty i wyrobiony, Odbył zaś wykłady w następujących Kółkach rolniczych: w Rogóźnie trzy wykłady — w Kosinie, Markowej, Nowosielcach i Gaci po dwa wykłady — razem 11 wykładów, dzieląc je w ten sposób, iż raz mówił o uprawie, a drugi o wyprawie lnu; w Rogóźnie nadto o nawozach i nawożeniu, na wyraźne żądanie i zaproszenie tegoż Kółka. Widząc zainteresowanie i dość znaczną uprawę lnu tamże, obiecał Instruktor przybyć na rok przyszły, celem pouczenia praktycznego wyprawy lnu sposobem belgijskim. Na przedstawienie też p. Instruktora przesłano Kółkom w Kosinie, Rogóźnie i Markowej po 1 egz. broszurki Noskowskiego „O uprawie i wyprawie lnu“.

Z czynności p. Instruktora za r. 1885 zdano Ministerstwu obszerną relację, którą Ministerstwo przyjęło widocznie z zadowoleniem do wiadomości — skoro nietylko zatwierdziło Instruktora na r. 1886, ale nadto wniesioną równocześnie prośbę Komitetu o podwyższenie dotacyi na zakupno nasienia lnu (z 500 zł. na 800 zł. w r. 1886) wzięło równocześnie w prentację. Otrzymał też Komitet podziękowanie od Towarzystwa Kółek roln. za wysłanie Instruktora, z bardzo pochlebną relacją o jego działalności.

III. Subwencya Instruktora uprawy chmielu.

Oglądając się za kandydatem na Instruktora uprawy chmielu, odniósł się Komitet do Prezesa Stowarzyszenia chmielarskiego w Zateczu p. Schöffla (o informację i pośrednictwo) — na co tenże odpowiedział, iż kandydata czeskiego (któryby się jako tako rozmówić mógł z ludem tutejszym) nie zna — że jednak przebywający u niego stypendysta nasz p. Lityński jest tak ukwalifikowany, iż go śmiało na Instruktora polecić może.

Na tej podstawie przedstawiono Ministerstwu z uchwały 28 Lutego p. Lityńskiego na Instruktora z płacą 600 zł., od 1 Marca 1885 — a Ministerstwo reskryptem z dnia 29 Marca 1885 propozycję tę zatwierdziło.

Ogłoszono zatem Oddziałom osobnym okólnikiem, jakoteż w dziennikach, o ustanowieniu Instruktora uprawy chmielu przy Komitecie — i o warunkach, pod jakimi każdy z jego pomocy korzystać może; ułożono też regulamin (przyjęty na posiedzeniu Komitetu dnia 2 Maja) a normujący ściśle prawa i obowiązki Instruktora — i rozesłano Oddziałom, członkom Sekcji chmielowej, jakoteż plantatorom chmielu — a dla umniejszenia kosztów sprowadzenia Instruktora, wydano dlań bilet wolnej jazdy na tutejszych kolejach.

Zaraz też poczęły wpływać zgłoszenia. Pisemnych zgłoszeń o Instruktora otrzymano ogółem 36 — na podstawie których był on czynnym i pomocnym (bądź to w założeniu chmielarń nowych, bądź też w daniu dyrektywy już istniejącym) w następujących miejscowościach: w Gumniskach, Trzcieńcu, Chorońnicy, Strzeliskach, Chlebowicach, Reklińcu, Krzeczowicach, Przybyszówce, Weryni, Twierdzy, Krechowie, Mokrzeńcach małych i wielkich, Tuczempach, Serednem, Gwoźdźcu, Porchowej, Partyni i Kutkorzu, udając się do niektórych i po razy kilka — nadto na wezwanie Oddziału Brzozowskiego zwiedził chmielarnie tamtejsze, a w czasie od zajęcia wolnym jeździł za zezwoleniem Komitetu i na Podole rossyjskie do p. Schaffnagla w Krzemieńczyku.

Z czynności p. Instruktora zdano relacyę Ministerstwu — i uzyskano zatwierdzenie jego również i na r. 1886.

IV. Subwencya na stypendya chmielarskie i szkołę chmielarską.

Podjęta subwencya 300 zł. służyć miała na dalsze kształcenie stypendysty p. Lityńskiego — a w szczególności na wysłanie go do Bawaryi, aby i z tamtejszą produkcją chmielu się obznajomił.

Gdy jednak skutkiem braku kandydatów na Instruktora p. Lityński do objęcia posady Instruktora wcześniej powołany został — a czynność jego z tą posadą połączona na wydalenie się jego w czasie właściwym nie zezwalała — odstąpił Komitet od myśli wysłania go do Bawaryi, i zaproponował Ministerstwu, aby całą tę subwencyę przeznaczyć raczyło na rzecz założyć się mającej **szkoły chmielarskiej**, co też Ministerstwo reskryptem z dnia 22 Grudnia 1885 zatwierdziło.

Na rzecz tejże **szkoły chmielarskiej** otrzymał Komitet nadto z funduszów po byłym Oddziale Radziechowskim kwotę 717 zł. 11 ct. — a mając już i Instruktora i fundusz na pierwsze potrzeby zapewniony, uchwalił na posiedzeniu dnia 7 Października: „utworzyć szkołę z wiosną 1886 r. (pod kierunkiem p. Lityńskiego) w obrębie byłego Oddz. Radziechowskiego, fundusz bowiem powyższy pod tym jedynie warunkiem był dany; a do przeprowadzenia odnośnych rokowań upoważnił p. referenta.

Rokowania są już ukończone — a rezultatem ich jest, iż szkoła otwartą będzie na lat 3 w Środopalcach u Wgo Steckiego. Kierunek jej ma być przedewszystkiem praktyczny. Wprowadzone będą wszystkie systemy uprawy chmielu, a uczeń każdy ma umieć każdą manipulacyę wykonać i teoretycznie uzasadnić. Kurs trwać będzie 7 miesięcy od 15 Marca do 15 Października, wyjątkowo w roku pierwszym od 1 Kwietnia. Uczniów ma być 10 — z tych 6 stypendystów, dla których o stypendyą (po 50 zł.) postarać się ma Komitet u Wydziału kraj. i Ministerstwa rolnictwa. Nauka powtarzania odbywać się będzie w niedziele i święta, tudzież w dni słotne — a nieumiejący czytać i pisać pobierać będą też naukę (jakoteż naukę rachunków) w szkole ludowej 3 razy w tygodniu w godzinach rannych od miejscowego nauczyciela, za osobnem wynagrodzeniem. Naczelne kierownictwo sprawować będzie kuratorya, w skład której wchodzi pp. Stecki, Tadeusz Wasilewski, dyrektor Lubomęski i referent Komitetu. Ona też decyduje, czy uczeń ma po ukończeniu kursu już w pierwszym roku otrzymać świadectwo uzdolnienia, lub pozostać na rok następny. Uczniów przyjmuje Komitet.

V. Subwencya szkoły ogrodniczej.

Dla szkoły ogrodniczej Towarzystwa ogrodniczo-sadowniczego otrzymano podobnie jak w r. 1884 subwencję w kwocie 1.500 zł. — którą temuż Towarzystwu po złożeniu rachunków za r. 1884 wypłacono.

Inwigilację nad tąż Szkołą wykonywał Komitet przez delegata swego p. Władysława Tynieckiego — i brał udział przez tegoż delegata w egzaminach, które się odbyły dnia 19 Kwietnia i 25 Października r. z. Uczniów było sześciu. Stan tej szkoły jest zadawalniający.

VI. Subwencya wykładów rolniczych dla włościan.

Ruch pieniężny w tym dziale subwencyjnym był następujący:

a) Przyznane w roku 1884 (str. 8 sprawozd.) zasiłki Oddziałom: Złoczowskiemu 80 zł., Sanockiemu i Rohatyńskiemu po 60 zł. — razem 200 zł. na odbycie wykładów dla włościan — wypłacone zostały tymże Oddziałom po dopełnieniu wymaganego przez Komitet warunku, t. j. po przedłożeniu deklaracyi, iż wykłady te połączone będą z lustracyami gospodarstw włościańskich.

Wypłaconą też została Towarzystwu Kółek rolniczych subwencya z r. 1884 w kwocie 500 zł.

b) Przyznana zaś na r. 1885 subwencję 600 zł. rozrepartował Komitet z uchwały 13 Października na podstawie otrzymanych zgłoszeń w sposób następujący: 1). Oddziałowi Buczackiemu 80 zł. — 2). Oddz. Tarnopolskiemu 100 zł. — 3). Oddz. Złoczowskiemu 100 zł. — 4). resztę zaś 320 zł. Towarzystwu Kółek rolniczych, gdyż więcej zgłoszeń z Oddziałów nie było.

Gdy jednak Oddz. Tarnopolski zrzekł się subwencji, przyznano ją dodatkowo Towarzystwu Kółek rolniczych pod warunkiem, że odbędą się lustracje bądź w pow. Tarnopolskim, bądź w przyległych powiatach wschodniej Galicyi. Wypłacono zaś dotąd tylko Towarzystwu Kółek 320 zł. i Oddz. Złoczowskiemu 100 zł. — razem 420 zł. — reszta pozostaje do wypłaty.

Sprawozdania nadeszły tylko od Oddziału Złoczowskiego i Towarzystwa Kółek rolniczych. *)

W Złoczowskiem odbył nauczyciel z Olejowa p. Antoni Sikora 11cie wykładów w następujących 10ciu miejscowościach: w Krasnem, Skwarzawie, Ożydowie, Pomorzanach, Wicyniu (2 wykł.), Gołogórach, Sassowie, Bzowicy, Nesterowcach i Nuszczu. Odwiedzane były licznie — a między słuchaczy rozdano premia w książkach rolniczych. Z subwencji powtórnie uzyskanej urzędzi Oddział wykłady w r. 1886.

Towarzystwo Kółek rolniczych użyło do wykładów swoich, połączonych z lustracyami gospodarstw włościańskich, trzech prelegentów: pp. Romana Bastgena, Józefa Trojana i Zygmunta Gawareckiego.

Lustrator p. Bastgen odbył lustracje: w Kopyczyńcach, Liczkowcach i Żabińcach pow. Husiatyńskiego; w Draganówce, Łozowej, Poczapińcach, Stupkach i Tarnopolu pow. Tarnopolskiego; w Janowie, Łoszniowie, Mogielnicy, Podhajczykach, Strusowie i Tiutkowie pow. Trembowelskiego — razem w 14 miejscowościach.

Lustrator p. Trojan w ośmiu miejscowościach powiatu Nowosądeckiego — a to: w Podegrodziu, Krasnem, Piwniczny, Zagorzynie, Tyliczu, Chomranicach, w Starym Sączu i Nawojowej.

Lustrator p. Zygmunt Gawarecki (którego czynność i sprawozdania wzorowe uznał Komitet za stosowne w piśmie do Tow. Kółek rolniczych z uznaniem podnieść — i na wzór innym lustratorom zalecić) odbył lustracje: w 17 gminach pow. Tarnobrzeskiego, w 3 gminach pow. Niskiego, w 1 gminie pow. Kolbuszowskiego, w 5 gminach pow. Rzeszowskiego, w 5 gminach pow. Przemyskiego i w 4 gminach pow. Mościckiego — razem w 35 gminach.

Ogólne koszta tych lustracyj wynosiły 618 zł. 59 ct.

*) Oddział Sanocki odroczył wykłady do r. 1886, zaś Oddz. Rohatyński umieścił krótką relację w swem sprawozdaniu Oddziałowem (ob. Część II. str. 9).

VII. Subwencya kursów weterynaryi i kucia koni.

Odroczony na przedstawienie delegata naszego ks. Władysława Sapięhy do r. 1885 kurs weterynaryi w Lubaczowie (ob. sprawozd. 1884 str. 10) odbył się w Lipcu — i trwał dni 10, od 11 do 20 t. m. Uczęszczało nań 10 nauczycieli ludowych, 10 włościan i 8 mieszczan — razem 28 słuchaczy. Prelegentem był p. Maryan Dulemba. Stypendyów udzielono 10 po 10 zł. nauczycielom szkół lud., a 10 po 5 zł. włościanom — razem wynosiły stypendya 150 zł., a koszta kursu ogółem 279 zł. 88 ct. Jako premia rozdano 20 egz. „popularnej weterynaryi“ Kubickiego i 10 sztuk lejków.

Miał też się odbyć w Czerwcu kurs weterynaryi w Jarosławiu, z subwencji przyznanej jeszcze 1883 r. (ob. sprawozd. 1884 str. 10); gdy jednak doprowadzenie do skutku kursu tego okazało się niemożliwem — rozporządzono też subwencją (za zgodą Oddz. Jarosławskiego) na rzecz Oddziału Tarnopolskiego, który się zobowiązał odbyć kurs weterynaryi w Tarnopolu w miesiącu Lutym 1886, a Oddziałowi Jarosławskiemu zapewniono takiż sam zasiłek ze spodziewanej subwencji roku przyszłego.

Podniesioną zaś w r. 1885 subwencją 800 zł. rozporządził Komitet (na podstawie zgłoszeń z Oddziałów) uchwałą z dnia 1 Sierpnia w sposób następujący:

- a) Oddziałowi Buczackiemu przyznał 275 zł. na kurs weterynaryi w Buczaczcu;
- b) Oddziałowi Bóbreckiemu przyznał 250 zł. na kurs weterynaryi w Bóbrce;
- c) Oddziałowi Sanockiemu przyznał 250 zł. na kurs kucia koni w Sanoku —

pozostawiając resztę 25 zł. na koszta druku sprawozdań, portorya i inne wydatki podrobne.

Z powyższych kursów — kurs w Buczaczcu odroczony został na przedstawienie Oddziału do roku przyszłego; odbyły się zatem tylko kursa w Bóbrce i w Sanoku.

Kurs weterynaryi w Bóbrce odbył się od 10 do 19 Grudnia pod kierunkiem p. Ludwika Timoftiewicza, asystenta c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie. Słuchaczy było 26 — a to: 6 nauczycieli ludowych, 1 pisarz gminny, 2 ofycjalistów prywatnych i 15 gospodarzy. Liczba nauczycieli była z tego powodu tak skąpą, że krajowa Rada szkolna tym jedynie nauczycielom urlop udzieliła, którzy na swe miejsce dali zastępców — skutkiem czego 14 nauczycieli (już zgłoszonych) od kursu odstąpić musiało. Na stypendya dla nauczycieli i włościan zużyto kwotę 121 zł. 50 ct. Egzamin wypadł świetnie. Jako premie rozdano 2 puszcza dła, 2 noże, 2 skalpele, 5 igieł różnych i 5 trokarów. Koszta wynosiły ogółem 246 zł. 94 ct. — a resztującą kwotę 3 zł. 6 ct. zwrócił Oddział Komitetowi.

Kurs kucia koni w Sanoku odbył się od 2 do 12 Grudnia, pod kierunkiem powiatowego weterynarza p. Piotra Olbrichta. Słuchaczy było 33, samych kowali — z tych 29 stałych, którym wypłacano strawne po 30 i 40 ct., a 4 niestałych. Suma wypłacona na strawne — wynosiła 103 zł. 50 ct. Codzień przed południem odbywała się praktyka (w kuźni), a po południu wykłady teoretyczne. Wynik popisu był bardzo pomyślny — a sami słuchacze zrozumieli najlepiej pożyteczność wykładów, skoro po ukończonym popisie wnieśli na ręce delegata Oddziału (X. Czaszyńskiego) nietylko pisemne podziękowanie, ale oraz i prośbę „aby ustanowioną była w Sanoku komisya egzaminacyjna podkuwaczy koni“ — przed którą mogliby składać egzamina i uzyskiwać od niej konsensa. Prośbę tę poparł Oddział, żądając od Komitetu poczynienia kroków odpowiednich u c. k. Namiestnictwa. Przy popisie rozdano 8 broszurek p. Kretowicza: „O kuciu koni“ — a koszta kursu wynosiły ogółem 234 zł. 88 ct.

VIII. Subwencya „Rolnika“.

Koszta wydawnictwa tego wynoszą 2.400 zł. rocznie — z których pokrywa Ministerstwo 1.400 zł., a resztę (1.000 zł.) Towarzystwo z funduszów własnych.

Za udzieloną subwencją przesyła się krajowej Radzie szkolnej 150 egz. „Rolnika“ bezpłatnie, do obdzielenia niemi szkół ludowych. Również bezpłatnie przesyła się to pismo

członkom Towarzystwa opłacającym 15 zł. wkładki rocznej; liczba ta wszakże zmniejsza się rokrocznie niestety! i gdy w r. 1885 wynosiła jeszcze 186 członków, wynosi w r. 1886 (według nadesłanych wykazów) już tylko 172 członków*).

Polecamy też ponownie to pismo łaskawemu poparciu szan. Oddziałów i Członków przez zasilanie korespondencjami — które (jak to zauważaliśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu) „stanowią część najżywotniejszą każdego czasopisma“.

IX. Subwencya stypendyów leśnych.

Nadane w r. 1883 stypendya uczniom Wydziału leśnego Akademii rolniczej w Wiedniu, pp. Maryanowi Małaczyńskiemu i Franciszkowi Lewitowiczowi, wygasły z końcem kursu letniego 1885 r.

Gdy jednak w rezolucyi subwencyjnej nie było wzmianki o dalszem przyznaniu na ten cel subwencji, wniósł Komitet przedstawienie do Ministerstwa o pozwolenie do rozpisania nowego konkursu; w załatwieniu czego zaproponowało Ministerstwo obniżenie stypendyów z 580 na 400 zł. — i rozpisanie trzech stypendyów w miejsce dwóch dotychczasowych — zobowiązując się do podwyższenia zasiłku z 1160 na 1200 zł.

Propozycję tę przyjął Komitet na posiedzeniu 26 Września tylko częściowo; mianowicie oświadczył się za zatrzymaniem jak dotąd dwóch stypendyów, nie po 400 zł. wszakże ale po 450 zł., dla słuchaczy Wydziału leśnego Akademii rolniczej — a przytem za utworzeniem trzeciego, pomocniczego stypendyum (z pozostałej reszty 300 zł.) dla ukończonych słuchaczy tejże Akademii, bądź to dla zdania II. egzaminu państwowego, bądź też na podróże w celach naukowych, proponując zarazem na toż stypendyum ukończonego słuchacza Maryana Małaczyńskiego, z tem wyraźnem jednakże zastrzeżeniem, iż prócz egzaminu państwowego zdać ma także egzamin profesorski do średniej szkoły leśnej, z grupy administracyi.

Propozycję tę zatwierdziło Ministerstwo w całości — najprzód telegraficznie, następnie pisemnie — i skutkiem tego rozpisano konkurs na dwa nowe stypendya po 450 zł., z terminem do 15 Października, a p. Małaczyńskiego o nadaniu mu stypendyum zawiadomiono.

Podać w oznaczonym czasie wpłynęło trzy: pp. Jana Kaczkowskiego, Bronisława Lipińskiego i Tadeusza Jezierskiego — z których pierwszego (dla braku zdrowia) nie mógł uwzględnić Komitet — i nadał stypendya z uchwały 23 Października dwom ostatnim pp. Bronisławowi Lipińskiemu i Tadeuszowi Jezierskiemu na lat dwa, wzywając ich równocześnie wobec spóźnionej pory do bezzwłocznego wyjazdu. — Na koszt podróży zaliczył im po 25 zł. które Ministerstwo następnie zwróciło (jak to w wykazie subwencyjnym uwidoczniliśmy).

Stypendya te wypłaca w Wiedniu kasa ministryalna.

X. Subwencya stypendyów pasieczniczych.

Na stypendya pasiecznicze wyznaczyło Ministerstwo 150 zł.

Wezwano Towarzystwo pszczelniczo-ogrodnicze do przedstawienia odnośnych kandydatów — i na podstawie otrzymanej ztamtąd propozycyi wyjednano stypendya po 75 zł. uczniom pasieczniczym: Janowi Dyhdalewiczowi i Wawrzyńcowi Celnemu, z których pierwszy odbył praktykę dwuletnią przy pasiece w Nestorowcach, a drugi jednoletnią przy pasiece w Pleszkowcach — a którzy obaj przy odbytych egzaminie tak w teorii jakoteż w praktyce zupełne uzdolnienie wykazali.

Przypadająca kwota 150 zł. wypłaconą została na ręce Tow. pszczelniczo-ogrodniczego.

*) Największą ilość członków 15-reńskowych mają Oddziały Buczacz (25), Tarnopol (21) i Rudki (17); najmniejszą ilość (po 1 członku tylko) mają OO. Beż i Sanok — a OO. Brzozów i Tłumacz nie mają ich wcale. — W r. 1875 było jeszcze 373 członków płacących 15 zł. wkładki rocznej, u było zatem w ciągu dziesięciolecia 200 takielże członków.

XI. Subwencya statystyczna. *)

Reskrypt c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 20 Maja 1885 do L. 6597/716 przyniósł nam wiadomość, iż subwencya na cele statystyki rolniczej wyniesie tylko 2100 zł. w. a.

Nie zrażając się tem i owszem podejmując się w miarę możności wykonania wszystkich punktów programu ministeryalnego, nie ominęliśmy przecież żadnej sposobności - i przedstawiliśmy kilka razy c. k. Ministerstwu w interesie rzeczy samej potrzebę wyznaczenia subwencji wyższej, przedewszystkiem ze względu na rozległość terytoryalną naszego rejonu. Przedstawienia nasze w tej mierze nie osiągnęły dotychczas rezultatu rzeczywistego, mamy tylko w reskrypcie z d. 4 Listopada 1885 do L. 12856/1402 obietnicę, iż jeżeli z zamknięciem rachunków roku 1885 okażą się jakie oszczędności, c. k. Ministerstwo byłoby skłonnem do udzielenia dodatkowej subwencji.

Tymczasem było naszym staraniem, przedkładać c. k. Ministerstwu w miarę rozporządzalnego materiału zestawienia statystyczne — zgodnie z wytkniętym programem.

Prace wchodzące w zakres statystyki zbiorów z roku 1884, o ile nie były jeszcze gotowe pod porę zeszłorocznego sprawozdania, przedłożyliśmy c. k. Ministerstwu.

Prace mające na celu uzupełnienie i wyjaśnienie rezultatów spisu dobytku gospodarczego, dokonanego w r. 1880, są także w ręku c. k. Ministerstwa — jednakże tylko z 36 okręgów sądowych, to jest mniej więcej tylko z trzeciej części naszego rejonu, bo z tych tylko okręgów otrzymaliśmy potrzebne dane. Rzeczywiście kwestyonarze, jakie rozesłaliśmy na podstawie wskazówek c. k. Ministerstwa, były skutkiem obfitości pytań i wagi poruszonych kwestyj dość trudne do załatwienia — i tem większą wdzięczność mamy dla tych panów korespondentów, którzy się tej żmudnej pracy podjęli i z niej wywiązali; ubolewamy jednak nad niezupełnością materiału, bo w obec tego, że zbywa na danych z dwóch trzecich części naszego rejonu, systematyczne opracowanie całości jest niemożliwem. Pracy z braku materiału ubyło, ale byłibyśmy ją chętnie podjęli.

Co do prac statystycznych wymaganych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa za rok 1885, są to tylko prace wchodzące w zakres statystyki zbiorów. Staraliśmy się zebrać potrzebny materiał — i na jego podstawie prace są w toku. Najważniejsza praca t. j. wykaz statystyczny zbiorów z pola i łąk jest zestawiony, i niebawem będzie w rękach c. k. Ministerstwa; inne drobniejsze prace, jak wykaz produkcyi owoców, miodu i wosku przesłane będą następnie tak, by weszły w skład wydawanego w letniej porze przez c. k. Ministerstwo rocznika statystycznego.

Z wykazu statystycznego podajemy ważniejsze daty.

W roku 1885 wzięto pod uprawę w obrębie Towarzystwa:

Pszeniczy ozimej	287.678	hektarów	Kapusty w ogrodach i na łąkach	7.943	hektarów
„ jarej	31.220	„	Kapusty w polu	13.567	„
Zyta ozimego	352.432	„	Koniczyny na paszę	83.945	„
„ jarego	14.401	„	Koniczyny nasiennej	15.330	„
Jęczmienia jarego	247.988	„	Wyki nasiennej	28.197	„
„ ozimego	500	„	Wyki na paszę	20.676	„
Owsa	440.164	„	Mięszanki	21.260	„
Hreczki	91.048	„	Innych roślin pastewnych	15.699	„
Prosa	28.318	„	Rzepak	5.450	„
Kukurudzy	93.838	„	Chmielu	1.147	„
Grochu	50.119	„	Lnu	13.072	„
Bobu	19.836	„	Konopi	28.076	„
Ziemiaków	261.733	„	Tytoniu	1.034	„
Buraków	11.781	„			

*) Tę część sprawozdania opracował referent Dr. Tadeusz Pilat.

Z roli pozostawiono ugorem 339.760 hektarów, z łąk zaś w ogólnym obszarze 696.837 hektarów skoszono 565.775 hektarów.

Pszonicy ozimej	4,039.616 hl. plon przec. z hekt.	14— hl.	Kapusty	3,050.205 cm. plon przec. z hekt.	142.— cm.
„ jarej	338.715 „ „ „ „	10.80 „	Koniczyny na paszę	3,013.561 „ „ „ „	35.90 „
Żyta ozimego	5,098.729 „ „ „ „	13.30 „	Koniczyny nasiennej	31.152 hl. „ „ „	2.— hl.
„ jarego	128.851 „ „ „ „	8.90 „	Wyki nasiennej	344.363 „ „ „ „	12.20 „
Jęczmienia jarego	3,189.592 „ „ „ „	12.10 „	Wyki paszy	590.088 cm. „ „ „	28.50 cm.
„ ozimego	3.300 „ „ „ „	11.00 „	Mieszanki	440.527 „ „ „ „	20.70 „
Owsa	6,617.375 „ „ „ „	15.00 „	Innych pastewn.	305.251 „ „ „ „	24.50 „
Hreczki	920.467 „ „ „ „	10.10 „	Rzepak	159.524 hl. „ „ „	18.90 hl.
Prosa	868.972 „ „ „ „	13.00 „	Chmielu	5.107 cm. „ „ „	40.— cm.
Kukurudzy	1,647.028 „ „ „ „	17.50 „	Lnu	41.247 „ „ „ „	3.20 „
Grochu	534.973 „ „ „ „	10.70 „	Konopi	162.215 „ „ „ „	5.80 „
Bobu	214.845 „ „ „ „	10.80 „	Tytoniu	12.971 „ „ „ „	12.50 „
Ziemniaków	30,685.605 „ „ „ „	117.— „	Siana	15,512.079 „ „ „ „	27.40 „
Buraków	1,919.456 cm. „ „ „	163—cm.			

Wykaz statystyczny, z krórego powyższe daty podaliśmy w swoim czasie, opracowany jest na podstawie dat dostarczonych przez naszych stałych korespondentów strefowych, już po ukończonych zbiorach. Prócz tego posiłkowaliśmy się i datami dostarczanymi przedtem od początku wiosny po koniec Października, peryodycznie co dwa tygodnie. Te peryodyczne sprawozdania służyły nam za podstawę do krótkich relacyj składanych c. k. Ministerstwu o stanie zasiewów i rezultacie zbiorów; a posłużyły one także do informacji dzienników i do użytku komisji Targu zbożowego.

Dział ten niech nam wolno będzie uzupełnić podziękowaniem tym wszystkim, którzy w zakresie prac statystycznych pospieszyli nam z pomocą. Ich pomocy najczęściej bezinteresownej, a jeżeli wynagrodzonej to wcale nieodpowiednio do trudów, zawdzięczamy głównie możność wywiązania się z prac podjętych; prace te zyskałyby jednak na wartości, byłyby wierniejszym wykazem istniejących stosunków, gdybyśmy na większą ilość współpracowników liczyć mogli. Dla tego kończymy zaproszeniem chętnych z grona członków Towarzystwa, aby raczyli powiększyć poczet naszych współpracowników. Zgłoszenia przyjmie biuro Komitetu.

Pozostaje nam jeszcze uzupełnić dział naukowy temi subwencyami, które sięgają epoki dawniejszej — ale których załatwienie przeciągło się do okresu niniejszego sprawozdania.

Tu przedewszystkiem wzmiankować należy o subwencji na **studjum produkcji nasion**.

Jak już podaliśmy w poprzednim sprawozdaniu (str. 15), wysłano tym celem z początkiem Lutego 1885 (przy pomocy subwencji ministeryalnej 500 zł.) w podróż naukową p. Józefa Dr Oleskova z ściśle nakreślonym planem podróży. Rozpocząwszy swe studia w Wrocławiu, objeżdżał kolejno — bądźto zwiedzając, bądź też praktykując przez czas dłuższy — główne miejscowości nasiona produkujące w środkowych i północnych Niemczech, w Czechach i Austrii Niższej.

Gdy jednak subwencja ministeryalna na tak rozległe i czas dłuższy trwające podróże nie była wystarczającą, wniósł Komitet podanie do Wydziału kraj. o zasiłek 200 zł. (a uzyskał 100 zł.) — co umożliwiło wprawdzie p. stypendyście pobyt dalszy, zamierzona jednak wycieczka do Belgii i Holandii dla braku środków zaniechaną być musiała.

Już z podróży swej — a mianowicie z Wrocławia — złożył Komitetowi przynależne sprawozdanie; gdy jednak forma tego sprawozdania, w którym notowane były czynności w polu w chronologicznym porządku, nie dawała jasnego wyobrażenia o hodowli nasion w ogóle, ani też o wymogach każdej z roślin z osobna — wróciwszy do kraju z końcem Września uporządkował materyał i napisał „podręcznik hodowli nasion“ — który drukuje się kosztem

subwencji podręczników gospodarskich i niebawem już prasę opuści. Dałby też Bóg, iżby podręcznik ten — zgodnie z życzeniem autora — przyczynił się i wpłynął na podniesienie produkcji nasion w kraju.

Potrąciwszy o subwencję podręczników gospodarskich — znajdujących się w przechowaniu c. k. Namiestnictwa (a wynoszącej obecnie kwotę 1100 zł,) — wzmiankować należy, że pierwotny plan tychże podręczników (z r. 1876) zupełnie zaniechany być musiał; jedne bowiem (jak „popularny zarys weterynaryi“ p. Kubickiego — i „mechanika rolnicza“ prof. Rylskiego) wydane zostały osobno; inne (jak „uprawa szczegółowa roślin“) objętością swoją do podręczników się nie kwalifikowały; inne zaś (jak „nauka chowu zwierząt domowych“ i „nauka o ziemi i nawozach“) wcale przedłożone nie zostały. Przyjęto zatem, a raczej zaproponowano Namiestnictwu inne — jak wyżej wzmiankowany „Podręcznik hodowli nasion“ Dr. Oleskova, jak prof. Barańskiego „Gruda z brahy“, którą już odbito i Oddziałom jakoteż właścicielom gorzelń bezpłatnie rozesłano; a jest kilka innych jeszcze wziętych w propozycję, względem których pertrakcye dotąd nie zakończone. Staraniem wszakże Komitetu będzie: zużyć tę subwencję, z jak największym pożytkiem dla kraju.

Co do planów wreszcie, a raczej wzorów zabudowań gospodarskich (dla posiadłości mniejszej) — których wykonania podjął się architekt p. Ramułt (sprawozd. z r. 1884 str. 11) — to sprawa ta postąpiła w ciągu r. 1885 o tyle, iż p. Ramułt wypracował i przedłożył Komitetowi cztery plany postępowych zabudowań włościańskich z okolicy Mikuliczyna, jako typ wspólny dla okolic górskich Galicyi wschodniej, tudzież jeden plan sytuacyjny większego obejścia z tejże okolicy — które niebawem przedłożone zostaną Wys. Ministerstwu.

Przyznana i podniesiona na ten cel w r. 1884 subwencya 300 zł., pozostaje nietknięta w przechowaniu Komitetu.

B) Dział chowu zwierząt, produkcji roślin i wystaw.

I. Subwencya chowu bydła rogatego.*)

W roku 1885 przeznaczyło c. k. Ministerstwo rolnictwa na podniesienie chowu bydła subwencję ze skarbu Państwa w kwocie 15.000 zł., z wyraźnym zastrzeżeniem, że cała ta kwota po opędzeniu kosztów administracyjnych, kontroli, płacy inspektora i t. p. ma być użyta wyłącznie na subwencyonowanie stacyj buhajów dla włościan.

4) Obory zarodowe pełnej krwi.

Skutkiem pomienionego zastrzeżenia nie mógł Komitet Towarzystwa gosp. nic użyć z powyższej kwoty subwencyjnej na uzupełnienie obór zarodowych, ani przyznać opustu od ceny bydła sprowadzonego w ciągu roku dla właścicieli obór staraniem Komitetu Tow. gospodarskiego ze Szwajcaryi.

Obory zarodowe pełnej krwi rozwijają się (w miarę warunków miejscowych) w ogóle pomyślnie — z wyjątkiem obory w Zaleszczykach, o której zwinętie toczą się rokowania z właścicielem JW. Sewerynem bar. Brunickim.

Obora w Martynowie, dotknięta zeszłego lata zarazą wąglikową, straciła pomimo zapobiegliwości właściciela JW. Klemensa hr. Dzieduszyckiego i starań wysłanego tamże (na prośbę

*) Niniejszą część sprawozdania z subwencji chowu bydła rogatego opracował p. Władysław Zawadzki — a dołączone wykazy tabelaryczne opracował Inspektor chowu bydła p. Adam Konopka.

Komitetu Tow. gospodarskiego) przez c. k. Namiestnictwo weterynarza krajowego, trzy krowy, nim zdołano zarazę uśmierzyć. Ubytek ten pokryty został przez hr. Dzieduszyckiego doborowemi jałowkami z przychowku jego obory zarodowej.

Liczba subwencyonowanych obór zarodowych pełnej krwi pozostaje ta sama co w roku zeszłym, mianowicie:

Obór rasy krajowej nizinnej dwie, krajowej podgórskiej (podżarków) jedna, Kuhlandzkiej dwie, Berneńskiej sześć, Pinzgauskiej trzy, Oldenburskiej pięć, Ayrshire jedna, razem obór dwadzieścia.

Wykaz szczegółowy stanu tych obór wraz z przychowkiem przedstawia załączona **Tablica Nr. I.** Tu tylko wspomnieć jeszcze wypada, że popyt za przychowkiem rozplodowym z obór rzeczonych jest wielki — i ciągle nadchodzą zapytania i zamówienia na buhajki, zwłaszcza rasy Berneńskiej i Oldenburskiej.

Z porównania tegorocznego stanu obór zarodowych subwencyonowanych z zeszłorocznym okazuje się, że liczba krów w tychże powiększyła się o dwanaście i o jednego buhaja.

Z przychowku (podczas gdy w przeciągu trzech lat poprzednich sprzedano na rozplód byczków 59 i jałówek 3, ogółem 62 sztuk) — to w r. 1885 sprzedano już byczków 62, jałówek 8, ogółem sztuk 70; co świadczy, jak dalece pomyślnie postępuje przyrost przychowku w oborach zarodowych obecnie, gdy sprowadzone do nich było oryginalne już się należycie zaaklimatyzowało.

Obory zarodowe pół krwi.

Z obór zarodowych subwencyonowanych pół krwi zwinęta została w ciągu roku 1885 obora w Izidorówce, zgodnie z żądaniem właściciela tejże, który zwrócił Komitetowi Tow. gospodarskiego kwotę użytą z funduszu subwencyjnych na zakupienie dlań buhaja oryginalnego; zaś obora w Wapowcach przeszła, po ustąpieniu z dzierżawy Wapowiec Wgo Marcelego Masłowskiego, na własność JO. Adama ks. Sapiehy, przeniesiona do Korytnik.

Istnieje zatem obecnie subwencyonowanych obór zarodowych pół krwi dziewięć, mianowicie: z buhajami rasy Berneńsko-Simentalskiej trzy, Szwyckiej dwie, Oldenburskiej cztery.

Stan tychże wraz z przychowkiem zestawiony jest szczegółowo w załączonej **Tablicy Nr. II.**

B) Subwencyonowane stacye buhajów dla włościan.

Z powodu znacznego — więcej jak o połowę zmniejszenia na ten rok subwencji ze skarbu Państwa — widział się Komitet zniewolonym zwinąć również przeszło połowę stacyj istniejących w roku ubiegłym, stosując do wysokości funduszu subwencyjnego liczbę stacyj przyznanych poszczególnym Oddziałom Towarzystwa gospodarskiego.

Wykaz stacyj buhajów subwencyonowanych dla włościan w roku 1885 (mianowicie w okresie subwencyjnym od dnia 1 Października 1884 do 1 Października 1885) załączony jest na **Tablicy III.**

Opierając się na nabytem od czasu wprowadzenia w życie dzisiejszego systemu subwencyonowania stacyj buhajów dla włościan doświadczeniu, postanowił Komitet Towarzystwa gosp. przedsięwziąć częściową systemu tegoż reformę. Przy dotychczasowym sposobie subwencyonowania nie zawsze znaleźć można było buhaja odpowiedniej rasy w tych właśnie okolicach, gdzie stacya była potrzebna. Obecnie mając już do rozporządzenia przychowek obór zarodowych, mianowicie pół krwi, zdalny do rozplodu — może Komitet pomyśleć o ujednostajnieniu rasy buhajów na stacyach subwencyonowanych i o tworzeniu stacyj wszędzie tam, gdzie one najwięcej rokuja korzyści.

W tym celu uważa Komitet Tow. gospodarskiego za pożądaną zmianę obecnego systemu subwencyonowania stacyj w ten sposób, aby za część przeznaczoną na chów bydła

subwencji za kupować odpowiednie buhaje w oborach zarodowych subwencyonowanych i innych krajowych — itakowe rozdawać chcącym utrzymywać stacye subwencyonowane właścicielom lub gminom, pod warunkami określonymi Instrukcją, w te okolice, gdzie stacye najbardziej są potrzebne i najwięcej mogą przynieść pożytku. Zarazem uznał Komitet za rzecz właściwą, głównie ze względu na uszczuplone fundusze subwencyjne, aby obecnie, gdy już włościanie po większej części (w niektórych przynajmniej okolicach) zaczynają należycie oceniać wartość chowu bydła, przyczyniali się (przyprawdzając krowy na stacye) z swej także strony jakąś drobną opłatą np. 25% od skoku, do subwencji opłacanej właścicielowi stacyi przez Komitet Tow. gospodarskiego. Nie chcąc wszakże w tak ważnej sprawie postępować bez gruntownego zbadania rzeczy, odniósł się Komitet okólnikiem z dn. 9 Listopada 1885 l. 1980 do wszystkich Oddziałów i Delegatów Tow. gosp. z zapytaniem, o zdanie i wnioski w przedmiocie zamierzonej reformy. Na podstawie tych życzeń i objaśnień ułożony projekt reformy obecnego systemu subwencyonowania stacyj buhajów dla włościan, przedłożył Komitet na obecnem Zgromadzeniu szan. Radzie Ogólnej.

C) Wystawy przeglądowe bydła włościańskiego i premiowanie.

W ścisłym związku z subwencyonowaniem stacyj buhajów pozostają wprowadzone od lat kilku w życie przez Komitet Tow. gosp. wystawy bydła włościańskiego, połączone z premiowaniem tegoż — kolejno w różnych okolicach kraju odbywane. One bowiem przedstawiają obraz działalności i pożyteczności stacyj subwencyonowanych w różnych okolicach, a dla włościan są najskuteczniejszą zachętą korzystania z tychże stacyj i pielęgnowania przychowku, za który przy sposobności wystaw przeglądowych spodziewa się otrzymać nagrodę, na pokrycie poniesionych na odchowanie bydła kosztów.

Gdy jednakże nad wszelkie spodziewanie Wys. c. k. Ministerstwo roln. odmówiło niestety! na rok 1885 osobnej na cel ten subwencji, zniewolony był Komitet Tow. gospodarskiego ograniczyć liczbę wystaw przeglądowych w roku ubiegłym do wysokości zaoszczędzonej z lat ubiegłych reszty funduszu subwencyjnego, na ten cel dawniej udzielonego.

W roku 1885 było wystaw przeglądowych, połączonych z premiowaniem, dwanaście.

Szczegółowy wykaz przypędzonego i nagrodzonego na tych wystawach bydła, wraz z kwotami na nagrody na każdej wystawie rozdanemi, znajduje na załączonej **Tablicy Nr. IV.**

Delegatami Komitetu Tow. gosp. na rzeczonych wystawach byli, mianowicie: w Horodence p. Leszek Cieński, w Tłumaczu p. Grzegorz Głuchowski, w Złoczowie p. Bolesław Augustynowicz, w Krakowcu p. Józef Skarbek Borowski, w Stanisławowie, Rudkach, Lisku, Cieszanowie, Bóbrce, Chodorowie, Drohobyczu i Przemyślanach Inspektor chowu bydła p. Adam Konopka.

D) Lustracye.

Inspektor chowu bydła p. Konopka zwiedził w ciągu roku 1885 wszystkie obory zarodowe pełnej krwi, z tych niektóre kilkakrotnie, jakoteż obory pół krwi.

Stacyj buhajów subwencyonowanych zwiedził Inspektor w ciągu r. 1885 ogółem sześćdziesiąt dwie.

Szczegółowe sprawozdanie z powyższych lustracyj przedłożył Inspektor swego czasu Komitetowi Tow. gosp., z odpowiedniami uwagami i wnioskami.

E) Podróż Inspektora chowu bydła w W. X. Poznańskie.

Mając na względzie liczne z wielu okolic odzywające się życzenia właścicieli obór, dotyczące sprowadzenia bydła rozplodowego Oldenburskiego pełnej krwi, gdy sprowadzenie tegoż z samego Oldenburga jest bardzo kosztowne i trudne, wysłał Komitet Tow. gosp. w miesiącu Styczniu z. r. Inspektora chowu bydła p. Adama Konopkę do W. X. Poznańskiego, gdzie chów bydła Oldenburskiego pełnej krwi do wysokiego stopnia jest rozwinięty, aby zwiedziwszy zna-

czniejsze obory tamtejsze, przekonał się, o ile byłoby korzystniej dla Galicyi sprowadzanie bydła rozplodowego pełnej krwi Oldenburskiej z obór zarodowych W. X. Poznańskiego, gdzie cena bardziej umiarkowana, a przywóz łatwiejszy i tańszy. Korzystając ze sposobności zwiedził p. Konopka za jednym razem, z polecenia Komitetu, oprócz obór rasy Oldenburskiej, także znakomitsze tamtejsze obory pełnej krwi rasy Berneńskiej, Simentalskiej i Szwyckiej, mianowicie obory:

Rasy Oldenburskiej w Kretkowie u p. Hipolita Skórzewskiego, w Międzychodzie u p. Konstantego Szczanieckiego i w Niechanowie u p. Stanisława hr. Żółtowskiego.

Rasy Simentalsko-Berneńskiej w Racacie, majątku W. księcia Sasko-Weimarskiego — i w Mchach u p. Ludwika Karśnickiego.

Rasy Szwyckiej w Turwi u p. Chłapowskiego.

Sprawozdanie p. Konopki z tej podróży było swego czasu zamieszczone w „Rolniku“ (Nr. 14 z dnia 11 Kwietnia 1885.).

F) Zakupno oryginalnego bydła rozplodowego.

Aby ułatwić sprowadzenie oryginalnego bydła rozplodowego ze Szwajcaryi do obór prywatnych, których właściciele udawali się o to do Komitetu, postanowił tenże także i w tym roku wysłać za zakupnem bydła do Szwajcaryi, podobnie jak lat poprzednich, komisję złożoną z pp. Jana Breuera, referenta spraw chowu bydła i Adama Konopki, inspektora. Gdy wszelako p. Breuer jechać tym razem nie mógł, wysłał Komitet Tow. gospodarskiego samego p. Konopkę w miesiącu Sierpniu 1885, z poleceniem zakupna jedenastu sztuk zamówionych rasy Simentalskiej i Fryburskiej. Gdy jednakże zadaniem Inspektora było sprowadzić do kraju jedynie sztuki wyborowe, mogące rzeczywiście przyczynić się do podniesienia uszlachetnionego chowu bydła w kraju, a przytem musiał trzymać się ściśle wskazówek i życzeń zamawiających bydło, przeto nie mógł zakupić zamierzonej pierwotnie liczby — zwłaszcza, że zastał wydany właśnie przez władze Szwajcarskie zakaz wywozu bydła z kantonu Fryburskiego, w skutek pojawiającej się tamże zarazy racicowej i pyskowej. Zakupił zatem p. Konopka wszystkiego tylko sztuk siedm mianowicie:

Rasy Simentalskiej:

- 2 buhaje dla JE. Alfreda hr. Potockiego.
- 1 buhaja dla Wgo Karola Barańskiego do Radłowic.
- 1 buhaja dla Wgo Piotra Grossa.
- 1 buhaja dla Wgo Grzegorza Głuchowskiego, do obory zarodowej w Kamiennej.
- 1 buhaja dla Wgo Józefa Kellermana, do obory zarodowej w Kańczudze.

Rasy Szwyckiej:

- 1 buhaja dla Wgo Kornela Suchodolskiego w Sosnowie.

Wykaz ogólny sprowadzonego przez Komitet Tow. gospodarskiego z za granicy oryginalnego bydła rozplodowego rozmaitych ras, od roku 1882 po koniec 1885, przedstawia **Tabela Nr. V.**

II. Subwencya chowu owiec i trzody chlewnej.

Repartycyę powyższej subwencji nie uskutecznił Komitet (jak dotąd) z góry, ale dopiero na podstawie zgłoszeń z Oddziałów, do czego okólnikiem z d. 18 Czerwca wezwane zostały; a ponieważ zgłoszenia o subwencyę drugą były liczniejsze — wydzielił Komitet ostatecznie na chów owiec tylko 160 zł., zaś na chów trzody 330 zł., a resztę (10 zł.) zarezerwował na wydatki podrobne.

Z wydzielonej na chów owiec subwencji 160 zł., przyznał Komitet uchwałą z d. 7 Października i wypłacił: a) Oddziałowi Brzozowskiemu 50 zł.; b) O. Sanockiemu 50 zł.; c) O. Stanisławowskiemu 60 zł.

Również wypłacił p. Gizowskiemu przyznaną mu 1884 r. subwencyę 50 zł. na zakupno barana Leicester — i tenże zgodnie z warunkami oddał już parę jagniąt, które przyznano p. Grossowi.

Założoną zaś w Łanczynie owczarnię zarodową rasy wołoskiej u x. Cyryla Bukojemskiego, przyznano po śmierci tegoż delegata naszego (z uchwały 6 Czerwca) synowi jego p. Kornelowi Bukojemskiemu w Cuculinie, pod warunkami dawniejszemi — i z tem zastrzeżeniem, iż ponieważ nie odebrano w r. 1885 jednej sztuki przychowku, obowiązany jest oddać w r. 1886 parę jagniąt, na co też przystał.

Opróżnioną po O. Tłumackim subwencyą (100 zł.) dotąd nie rozporządzono.

Przechodząc do działu **trzody chlewnej** zaznaczyć musimy przedewszystkiem, iż wydzielona jeszcze 1883 r. subwencya 250 zł. na premiowanie trzody rasy krajowej dotąd zużyta być nie mogła, gdyż nadesłane relacye z Oddziałów (z wyjątkiem O. Stanisławowskiego) nie dawały dostatecznej podstawy do wydania wyroku.

A gdy nadto z dochodzeń się okazało, iż rasa ta zaledwie w kilku miejscowościach jest chowaną w pierwotnej czystości — że zatem wydzielona subwencya w stosunku do ilości chlewni jest za wielka — postanowił Komitet ująć z tej subwencyi 100 zł., a przenieść ją na chów — a w szczególności przeznaczyć tę kwotę na zakupno loszki rasy Poland-China dla p. Breuera, u którego tylko knurek pozostał ze sprowadzonej w r. 1883 pary z *Loy* pod *Rastede* w Holsztynie, gdyż loszka zginęła.

Starano się też zakupić i sprowadzić loszkę jeszcze w ciągu r. 1885 — ale przeprowadzona korespondencya z p. Kubelką nie doprowadziła do pożądanego skutku — i ostatecznie zamówiono ją u p. Funcha (w *Loy*) który zobowiązał się dostawić ją dopiero w r. 1886.

Tym sposobem istnieją obecnie tylko dwie chlewnie rasy „Poland-China“: u p. Seweryna Henzla w Szołomyi, i u p. Jana Gnoińskiego w Świdowej.

Wydzieloną zaś (j. w.) subwencyę 330 zł. na chów trzody rozdzielił Komitet na podstawie zgłoszeń z Oddziałów w sposób następujący: *a*) O. Jarosławskiemu 100 zł.; *b*) O. Rohatyńskiemu 70 zł.; *c*) O. Stanisławowskiemu 60 zł.; zaś *d*) i *e*) OO. Brzozowskiemu i Sanockiemu po 50 zł. razem 330 zł.

Wszystkie te subwencye (z wyjątkiem O. Jarosławskiego) podjęte zostały w roku 1885. Wypłacono też zaległe z r. 1884 subwencye: OO. Bełżkiemu i Rohatyńskiemu (po 25 zł.), Horodeńskiemu, Przemyskiemu, Sanockiemu, Stanisławowskiemu i Złoczowskiemu (po 50 zł.) — razem 300 zł.

III. Subwencya pszczelnicza.

Całą tę subwencyę postanowił Komitet z uchwały 11 Maja odstąpić Towarzystwu pszczelniczo-ogrodniczemu, za przedłożeniem planu użycia — po którego zatwierdzeniu subwencya (150 zł.) wypłaconą została.

Przeznaczyło ją zaś Towarzystwo w części na urządzenie misyj pszczelniczych, na których się rozlosowuje (pomiędzy włościan) pnie pszczół — w części zaś na zakupno nasion roślin miododajnych, które się rozdają pomiędzy włościan na misyach wiosennych. Sprawozdania wszakże dotąd nie otrzymano.

IV. Subwencya produkcji roślin.

Trzy kategorie obejmuje ta subwencya: *a*) cele sadownicze — *b*) uprawę chmielu — *c*) zakupno nasienia lnu.

Na cele sadownicze przeznaczył Komitet z powyższej subwencyi (800 zł.) kwotę 200 zł. — i przyznał takową w całości Towarzystwu pszczelniczo-ogrodniczemu na

założenie kilkadziesiąt sadków w włościach — w okolicach pod względem sadownictwa zaniedbanych, za pośrednictwem Oddziałów tegoż Towarzystwa. Subwencya wypłaconą została — i właśnie odeszło wezwanie do złożenia sprawozdania.

Co do Zakładu pomologicznego w Brzeżanach, dla którego zarezerwowaną była subwencya z r. 1884 w kwocie 350 zł. po dokonanej lustracyi przez delegata Komitetu prof. Tynieckiego (spr. z r. str. 22) — zaznaczyć musimy, że lustracya ta odbyła się przez tegoż delegata w miesiącu Czerwcu 1885, za zwrotem kosztów podróży; że Zakład ten, pozostając nadal własnością Oddziału, przejść ma (według nawiązanych rokowań) pod naczelne kierownictwo i bezpośredni zarząd Prezesa Tow. pszczelniczego-ogrodniczego Dr. Teofila Ciesielskiego; że subwencya powyższa (350 zł.) z uchwały 1 Sierpnia (na przedstawienie delegata prof. Tynieckiego) wypłaconą już została do rąk przyszedłego kierownika tegoż Zakładu Dr. Ciesielskiego — i użytą być ma po części na prowadzenie dalsze Zakładu pomologicznego w Brzeżanach, po części zaś na powiększenie założonej już szkółki drzew owocowych w Załoścach.

Dalej przeznaczył Komitet (z subwencji powyższej) kwotę 100 zł. na **uprawę chmielu**, która zużyta została: na nakład planów chmielarń drutowych, na pokrycie dość znacznego niedoboru z r. 1884, wreszcie na rozmaite przesyłki — jak: rozsyłkę planów rzeczonych Oddziałom i członkom Sekcyi chmielowej; na przesyłkę próbek chmielu galicyjskiego (a to 9ciu próbek z Galicyi wschodniej, a 8miu z zachodniej) król. bawarskiemu profesorowi Dr. *Braungartowi* w *Weihenstephan* (na jego żądanie) dla badań naukowych, z których obiecał zdać relacyę — a w swem piśmie dziękczynnem daje pochlebną opinię o chmielu galicyjskim; wreszcie na posyłkę próbek chmielu na międzynarodowy targ zbożowy do Wiednia i na wystawę Peszteńską.

Z innych czynności w tym dziale zanotować jeszcze wypada, iż model suszarni chmielowej (przywieziony przez p. Lityńskiego z Czech) udzielono na wóz zarządowi Gumnisk — iż dnia 27 Sierpnia odbył się we Lwowie Zjazd producentów chmielu, przy udziale delegatów Tow. Krakowskiego pp. Niedzielskiego i Szybalskiego — a dnia 20 Października odbyły się obrady Ankiety chmielarskiej w Krakowie.

Wreszcie na zakupno **nasienia lnu** inflanckiego przeznaczył Komitet kwotę 500 zł., zatem o 200 zł. więcej niż lat poprzednich, z tego powodu — iż zgłoszenia od czasu zawiązania Towarzystwa kółek rolniczych wzmogły się znacznie.

Zamówiono i sprowadzono ogółem 109 beczek — a to 104 Rygskiego i 5 Parnawskiego, z których przesłano wprost kółkom rolniczym: w Odrowążu i Rabce po 30 beczek, w Czarnym Dunajcu 11 b., w Pieniążkowicach 8 b., w Podczerwonem 6 b., w Ostrowsku 3 b. — razem 88 beczek; resztę zaś 21 beczek dostawiono do Lwowa, i ztąd rozesłano stronom zamawiającym.

Nasiona na zasiew 1886 zamówiono ogółem 113 beczek — i zamówienie już odeszło.

Stwierdzono przytem dowodnie wielką użyteczność stacyi oceny nasion. Gdy bowiem (jak zwykle) przesłano nadesłane próbki lnu do zbadania do Dublan, otrzymano ztamtąd ostrzeżenie, że jedna z nich zawiera kaniankę — co spowodowało naturalnie Komitet do zaniechania tego źródła — a powoduje go dalej, aby na tem miejscu wyrazić p. kierownikowi stacyi w Dublanach Dr. Godlewskiemu należne uznanie i podziękowanie.

Życzyć by też należało, aby ten przykład zachęcił naszych pp. gospodarzy do korzystania z rzeczonych stacyi w Dublanach przy zamawianiu nasion, mianowicie koniczyny — a niezawodnie kosztem drobnej opłaty ustrzegą się od strat wielkich.

Tu będzie też miejsce odpowiednie, wzmiankować jeszcze o zużyciu resztek pozostałej z r. 1882 subwencji na **nasiona pastewne**.

Pozostałość tejże subwencji wynosiła kwotę 120 zł., którą przyznano i wypłacono Oddziałowi Jarosławskiemu — a który, dodawszy ze swej strony kwotę 91 zł. 25 ct., zużył

takową na zakupno 375 kilogr. nasienia buraków pastewnych, 75 kilogr. marchwi i 100 kilogramów koniczu dla włościan.

Wezwano też OO. Przemyski, Jarosławski i Rudeński do nadesłania sprawozdań z pobranych w r. 1883 i 1884 na ten cel subwencji — i na podstawie tychże złożono Ministerstwu jeneralne sprawozdanie z użycia uzyskanej (1882 r.) subwencji odnośnej w kwocie 500 zł., i w umotywowanem przedłożeniu proszono: aby Ministerstwo zażądałą na r. 1886 subwencyę (w kwocie 1500 zł.) na nasiona pastewne, tak niezbędną dla podniesienia chowu bydła u włościan, przyznać raczyło bez uszczuplenia.

V. Subwencya na premiowanie dokonanych zalesień

Jak już wzmiankowaliśmy na wstępie, odmówiło Ministerstwo subwencji na zalesienia wydm piaszczystych, motywując tę odmowę obawą jej rozdrobnienia; zaprenotowało jednak reskryptem z dnia 17 Kwietnia do l. 4526 kwotę 100 zł. na premiowanie skuteczniejszych zalesień przez włościan.

Gdy przeto Towarzystwo leśne odniosło się do nas z zawiadomieniem, iż do popisu w powiecie Niskim stanie przeszło 40 włościan z wzorowemi kulturami wydmisk piaszczystych, a pozostały fundusz na obdzielenie wszystkich premiami po 5 do 10 zł. nie starczy, odniósł się Komitet do c. k. Namiestnictwa o wypłatę zarezerwowanej subwencji — i uzyskał takową; poczem subwencya ta do rąk Towarzystwa leśnego pod dniem 17 Grudnia na cel powyższy wypłaconą została.

VI. Subwencya wystaw.

Wielce ożywioną była czynność Komitetu w dziale wystaw.

Przedewszystkiem starał się Komitet u Wys. Ministerstwa roln. (jako w poprzednim sprawozdaniu na str. 23 wykazaliśmy) o wypłatę za rezerwowaną dla wystawy Tarnopolskiej subwencji 300 zł. (którą był Komitet zaliczył z funduszków własnych), i przyznanie dodatkowej jeszcze 200 zł. na pokrycie niedoboru tejże Wystawy Tarnopolskiej. Przedstawienie to uzyskało ostatecznie uwzględnienie W. Ministerstwa, a Komitet, pokrywszy z podniesionej kwoty 500 zł. zaliczkę swoją (300 zł.) i wydatek stempłowy na kwit (2 zł. 50 ct.), wypłacił resztę w kwocie 197 zł. 50 ct. byłemu Komitetowi wystawowemu, czem niedobór wystawy pszczelniczo-ogrodniczej Tarnopolskiej zupełnie umorzony został.

Następnie w Marcu (podczas obrad Rady Ogólnej) urządził Komitet w czasie od 3—5 tm. wystawę jęczmienia we Lwowie, zestawiając w niej dla pouczającego porównania obok próbek jęczmienia krajowego (zebranych za pośrednictwem Oddziałów), próbki jęczmienia zagranicznego z okolic produkują tegoż celujących — a mianowicie z okolic Hanny.

Z kolei brał Komitet udział w wystawie bydła opasowego w Wiedniu, przez zamianowanie delegatów do komisji sędziów, której przewodniczył (na zaproszenie Komitetu tejże wystawy) X. Prezes Towarzystwa naszego.

Punktem ciężkości wszakże starań Komitetu była niedoszła do skutku wystawa Bełzka. Rozległą w tej mierze przeprowadził Komitet korespondencyę tak z komitetem wystawy, co do jej programu i urządzenia — jakoteż z Ministerstwem co do subwencji — i usilnym jego staraniami udało się wyjednać dla niej znakomitą subwencyę 1500 zł. (t. j. całą na wystawy okręgowe przyznaną subwencyę 500 zł. i jeszcze dodatkową 1000 zł.). Skutkiem wszakże słabości przewodniczącego wystawa Bełzka ostatecznie odroczoną, a raczej zaniechaną została.

Myśli tej jednak nie daje upaść Oddział Bełzki — i pragnęłyby wznówić wystawę w r. 1886; ile że W. Ministerstwo (na przedstawienie Komitetu z dnia 25 Lipca) zarezerwowało tęż subwencyę do roku przyszłego. W Bełzie wszakże wystawa odbyć się nie może, z powodu odmowy gruntów przez gminę — a że i O. Stanisławowski zgłosił się z chęcią urządzenia wystawy w ro-

ku 1886 — przeto decyzya, gdzie ostatecznie wystawa odbyć się ma, nastąpi w myśl §. 6 statutu wystaw okręgowych dopiero w czasie obecnego, zimowego Zgromadzenia Rady Ogólnej, i sprawę tę zamieścił Komitet na porządku dziennym obrad poufnego Zgromadzenia.

Gdy odroczenie wystawy Bełzkiej stało się już faktem dokonany — starał się Komitet (aby zarezerwowanej dla wystaw okręgowych subwencji 500 zł. nie uronić) o pozyskanie innego Oddziału. W tej mierze przeprowadził korespondencję z Oddziałem Sanockim najprzód, a następnie z O. Tarnopolskim. Oba te jednak Oddziały — w obec spóźnionej pory — urzędzenia wystawy odmówiły.

O udziale naszym w Targu zbożowym Wiedeńskim, jakoteż w wystawie Peszteńskiej — wzmiankowaliśmy już powyżej w dziale uprawy chmielu (str. 18); dodajemy jeszcze, że Komitet nie spuścił też z oka wystawy rolniczo-przemysłowej Warszawskiej — i wydelegował tamże pp. Bolesława Augustynowicza i Władysława Zawadzkiego, którzy złożyli następnie sprawozdanie, ogłoszone drukiem w osobnej broszurce i rozesłane Oddziałom.

Wreszcie pod koniec roku urządził Komitet jeszcze dwie wystawy:

a) Wystawę koni roboczych po ogierach rasy Ardeńskiej w Przemyślu dnia 2 Września — połączoną z premiowaniem, na który to cel przeznaczył Komitet z funduszków własnych kwotę 300 zł., a Komitet Krakowski kwotę 50 zł.

Urządzenie wystawy i jej przeprowadzenie poruczono Oddziałom Przemyskiemu i Jarosławskiemu, przy udziale referenta Komitetu p. Borowskiego. Koni dostawiono ogółem 97; listy jednak nagród podać nie możemy, gdyż takowa (według zawiadomienia p. referenta) zaginęła.

Natomiast wyjmujemy z przedłożonego przez p. profesora Kahanego sprawozdania, jako sprawozdawcy komisji sędziów (w skład której wchodził też delegaci Towarzystwa Krakowskiego) — ostateczne orzeczenie, jakie taż komisya o Ardenach wydała — mianowicie: „iż chów koni na Ardeńczykach oparty z tego względu bardzo pożytecznym się okaże, że wciągnie w zakres produkcji remont to przeważne *gros* klaczy, które pozostają w ręku drobniejszych gospodarzy — a na których produkcya ta normalnie polegać winna; bo — jak wiadomo“ — dodaje komisya „szeregowa remonta nie jest właściwym produktem dla stadnin większych“.

b) Następnie urządził Komitet Wystawę chmielu podczas targu zbożowego dnia 6 i 7 Października we Lwowie, na strzelnicy miejskiej.

Na rzecz tejże Wystawy przyznało W. Ministerstwo (j. w.) 300 zł. subwencji — z których przyznano: 160 zł. na nagrody pieniężne dla chmielarzy (a to: dwie po 40 zł., i cztery po 20 zł.) — resztę zaś (140 zł.) na urządzenie wystawy. Właścicielom chmielarń przyznano tylko nagrody honorowe w dyplomach.

Wystawa ta tem się wyróżniała od poprzednich, że dopuszczony był do niej chmiel tylko w wantuchach, a próbki od premiowania były wyjęte. Zgłoszonych zostało do Komitetu 140 wantuchów, oprócz tego nadesłano wprost kilkadziesiąt worów; ogółem przeto wystawionych było 170 wantuchów — a wystawców było 74.

Zebrane z wantuchów bezimiennie próbki udzielono komisji sędziów do oceny, w skład której wchodziłi pp. Karol Kiselka, Michał Kokurewicz, Dyrektor Lubomęski, prof. Tyniecki i p. Kaufmann. Największą ilość punktów (bo liczbę 10) otrzymała próbka Nr. 10, najbliższą po tej (bo liczbę 9) próbki Nr. 61, 51, 49, 14 i 63. Po wejrzeniu do rejestrów okazało się, iż próbki te należą do pp. Gizowskiego, Balickiego, Kokurewicza, hr. Krasińskiego, Stawiarzkiego i Dr. Balka; tym też przyznano dyplomy, a ich chmielarzom nagrody pieniężne — mianowicie chmielarzom dwóch pierwszych po 40 zł., a reszcie po 20 zł. Nagrody te za kwitami premiantów wypłacone zostały.

Dodać jednak musimy niestety! że niekorzystne konjunktury handlowe nie zrealizowały tych nadziei, jakie pokładano w tej wystawie połączonej z targiem. Ceny były niskie, popyt słaby — i obawiać się należy, aby to nie oddziaływało szkodliwie na przyszłe takie wystawy.

Również i targ zbożowy (urządzony równocześnie) słabiej był odwiedzany niż lat poprzednich — i transakcyj liczba była mniejsza. Zakończył się też niedoborem w kwocie 93 zł. 87 ct., o którego pokrycie odniesiono się do Rady m. Lwowa, która na wypadek niedoboru pokryć takowy z funduszków swoich się zobowiązała.

Z użycia subwencji w roku 1884 złożono Ministerstwu udokumentowane **rachunki** — mianowicie: pod dniem 10 Kwietnia 10 rachunków Działu I., pod dniem 20 Kwietnia 10 rachunków Działu II., a pod dniem 3 Maja rachunek z użycia subwencji chowu bydła — i uzyskano absolutorya z takowych do Ll. 4977/551, 5321/722 i 6040/817.

Przedłożone też zostały **wnioski subwencyjne** na rok 1886, w trzech osobnych podaniach.

W Dziale I. (naukowym) zażądano dla Towarzystwa gospodarskiego: *a*) na Instruktora uprawy lnu 950 zł., *b*) na instruktora uprawy chmielu 600 zł., *c*) na kursa weterynaryi i kucia koni 1200 zł., *d*) na wykłady rolnicze dla włościan 800 zł., *e*) na adaptację szkoły chmielarskiej 500 zł., *f*) na stypendya leśne 1160 zł., *g*) na wydawnictwo „Rolnika“ 1400 zł., *h*) na plany wzorowych budynków włościańskich 600 zł., *i*) na statystykę rolniczą 3000 zł. — razem 10210 zł.; dla Towarzystwa ogrodniczo-sadowniczego 1500 zł.; dla Kółek rolniczych 2000 zł. dla Towarzystwa pszczelniczo-ogrodniczego 550 zł. — ogółem **14.260 zł.**

W Dziale II. (chowu zwierząt, produkcji roślin i wystaw) zażądano: *a*) na podniesienie chowu bydła rogatego 34.000 zł., *b*) na owce i trzodę 2000 zł., *c*) na pszczelnictwo 500 zł., *d*) na ogrodnictwo 1500 zł., *e*) na nasienie lnu 500 zł., *f*) na przyrządy chmielarskie 300 zł., *g*) na nasiona pastewne 1500 zł., *h*) na studia torfowe 800 zł., *i*) na poprawne maszyny i narzędzia roln. 600 zł., *k*) na premiowanie gospodarstw włościańskich 1000 zł., *l*) na wystawy 2000 zł. — ogółem **44.700 zł.**

Przechodząc do zdania sprawy z **czynności innych** (pozasubwencyjnych) podnieść należy na czele czynny nasz udział w III. kongresie rolniczym w Wiedniu dnia 23 i 24 Marca — który (jako już wzmiankowaliśmy w zeszłorocznem sprawozdaniu str 25) zwołany został na wspólne żądanie obu tutejszych Towarzystw rolniczych — dla zaradzenia obecnemu przesileniu rolniczemu; poprzedził zatem (o ośm miesięcy przeszło) zwołany do Lwowa Wiec rolniczy.

W kongresie tym (któremu przewodniczył, podobnie jak poprzednim X. Prezes Towarzystwa naszego), braliśmy udział nie tylko przez delegatów naszych pp. Dawida Abrahamowicza, Seweryna Henzla, Dr. Tadeusza Pilata i Augusta Schellenberga — ale nadto referentem pytania postawionego na pierwszym miejscu pod obrady: „Jakich zarządzeń na polu taryf kolejowych i polityki cłowej wymaga obecne położenie gospodarstwa rolnego w Austrii“ był członek nasz Dr. Pilat (koreferent p. Czecz) — którego wypracowanie znakomite zyskało uznanie powszechne, a postawione przezeń wnioski przyjęte zostały przez kongres prawie jednogłośnie.

Z obrad kongresu tego — co do rezolucyj zapadłych — zamieszczone było sprawozdanie w N. 15 „Rolnika“ z dnia 15 Kwietnia; zamieszczamy je też tutaj (ob. Część II. sprawozdania str. 18 i 19) — i tylko dodajemy jeszcze, iż rezolucye, powzięte przez kongres, poparte zostały jak najsilniej przez Komitet w przedstawieniu do Wydziału kraj. (na zapytanie tegoż z dnia 2 Października l. 37.335).

Prezesem stałego Wydziału kongresu obrany został nadal X. Prezes Towarzystwa naszego.

Dopełnił też Komitet wedle możności **uchwał Rady Ogólnej** — mianowicie:

Polecił swym delegatom na kongres rolniczy poruszenie tamże sprawy ulżenia podatków ciążących na rolnictwie, a przeniesienia ich na kapitał ruchomy, w szczególności na interesa giełdowe.

Wezwał Oddziały do zamykania rachunków, w myśl polecenia Rady.

Członków rozwiązanego Oddziału Radziechowskiego wezwał w myśl §. 13 statutu do przyłączenia się do innych Oddziałów.

Uchwały w interesie przemysłu młynarskiego udzielił Prezesowi Izby handlowej, dla poparcia ich przez delegatów do Ankiety ministeryalnej.

Zawiązał Sekcję płodów rolniczych w łonie swoim.

Wezwał Oddziały, do inicjowania przedsiębiorstw melioracyjnych.

Wydrukował i rozesłał Oddziałom, Towarzystwu Krakowskiemu i członkom pobierającym „Rolnika“ sprawozdanie p. Kędziora o regulacji rzek.

Wniósł petycję do Sejmu, ażeby w poczet rzek regulować się mających, wciągnięto Prut, dopływy Dniestru i rzekę Siwkę—dołączając zarazem petycję Rady powiatowej Śniatyńskiej w tej sprawie do Rady Państwa.

Wniósł podanie do c. k. Namiestnictwa o polecenie c. k. Starostwom, ażeby regulamin służbowy ściśle był przestrzegany, a mianowicie §. 32.

Rozesłał Oddziałom sprawozdanie o reformie ustawy lasowej, i wezwał je do nadesłania opinii.

Wniósł petycję do Sejmu o założenie średniej szkoły gospodarskiej w okolicy Tarnopola, która wszakże przez Sejm załatwioną nie została.

Odnosił się do c. k. Namiestnictwa z prośbą, o obsadzenie posad rewizorów nadgranicznych weterynarzami. Wreszcie:

Przekazaną mu sprawę kalendarza rolniczego załatwił w ten sposób, iż zwinął dalsze wydawnictwo tegoż — wobec tej okoliczności, że pp. wydawcy nie chcieli się dalej podjąć wydawnictwa bez subwencji.

Z innych spraw **ważniejszych** załatwionych w ubiegłym okresie, wymieniam y następujące:

Wyjednano jak zwykle obniżenia cen jazdy dla członków na Radę Ogólną i na targ zbożowy, niemniej obniżenie transportu dla koni na jarmarki wiosenne.

Wniesiono petycję do Sejmu o polecenie Bankowi krajowemu, aby się zajął sprawą założenia składów na ziemiopłody, i wydawania warrantów, a odpis tejże udzielono Towarzystwu Krakowskiemu.

Przedłożono opinię c. k. Dyrekcji skarbu w sprawie zmiany opodatkowania bydła rzeźnego.

Poparto podanie gmin Żabiego i Brustury w miejscu przynależnem o dozwole nie użycia solanki dla bydła.

Oдноśnie do przedłożonego przez Dyрекcyę kolei państwowych memoriału galic. producentów drzewa w sprawie tanich taryf kolejowych, oświadczone się za zrównoważeniem taryf tutejszych z kolejami węgierskimi, zachowując wszakże odpowiednią proporcycę między wschodem a zachodem — z powodu odległości.

Przedłożono Wydziałowi kraj. opinię co do ustawy o najmie robotników, żądając zmian niektórych w §§. 3, 4, 6, 11, 16, 23, 29 i 31.

Na wniosek O. Bóbreckiego proszono Dyрекcyę Zakładu Drohowyżkiego o przedkła danie corocznie Komitetowi listy wyzwolonych rzemieślników, i obniżenie cen wyro bów tamtejszych.

Urządzono (jak lat poprzednich) wiosenne jarmarki na konie w Stanisławowie, Tarnopolu, Mościskach, Rzeszowie i Tarnowie, pod kierunkiem zamianowanych przez Komitet delegatów.

Wyjednano u c. k. Ministerstwa skarbu zezwolenie na wydanie 300 cetnarów metrycznych kainitu (po cenie 50 ct.), dla przedsiębrania prób z tymże jako nawozem pomocniczym.

Na zapytanie Wydz. kraj. poparto opinię Starostwa Tarnopolskiego, ażeby w czasie tarcia ryb (w przeważnej ilości znajdujących się w wodach), zakazano łowienia ryb wszelkich, chociażby tarło innych (w mniejszości będących) na inną porę przypadało.

Przedłożono c. k. Prezydium Namiestnictwa relację co do tępienia kaniańki i ostów, oświadczając się za rozporządzeniem Namiestnictwa Styryjskiego i Niższo-Austryackiego — a przeciw rozporządzeniom Namiestnictwa Kraińskiego.

Wniesiono motywowane podanie do Wydziału kraj., o założenie w Dublinach stacyi doświadczałnej uprawy chmielu.

Udzielono c. k. Magazynowi wojskowemu żądane daty co do cen drzewa opałowego, siana, słomy i zboża, zalecając pośrednictwo Banku rolniczego i spółki Tarnopolskiej.

Przedłożono dokument fundacyi styp. śp. Antoniego Jabłonowskiego dla uczniów niższej szkoły roln. w Dublinach c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia — zkład wszakże zawrócony został celem uzupełnienia, co też już skuteczniono.

Poparto podanie Towarzystwa Krakowskiego do Wydziału kraj. o subwencyę 400 zł. na Inspektora rybackiego (Dr. Nowickiego) — do czego się też Wydział w części przychylił, przeznaczając 200 zł. z funduszków krajowych, a drugich 200 zł. żądając od Rządu.

Rozesłano Oddziałom ustawę rybacką do zaopiniowania, z małym jednakże skutkiem; dotąd bowiem nieliczne sprawozdania wpłynęły.

Udzielono tutejszej Izbie handlowej (na jej żądanie) spisu producentów malwy czarnej, jakoteż opinię co do praktykowanego wynagrodzenia za pośrednictwo w stręczeniu dzierżaw.

Odezwę Towarzystwa rybackiego w przedmiocie choroby raków, rozesłano Oddziałom z prośbą o zbadanie i sprawozdanie.

Na wniosek Sekcyi płodów rolnych wniesiono podanie do Wydziału krajowego, aby przy każdej szkole rolniczej było pole doświadczałne dla Sekcyi — a czynności dokonane na polu aby ogłaszane były w „Rolniku“.

W obec pogłosek: że kolej Karola Ludwika zamierza obniżyć taryfy dla zboża zagranicznego i udzielać zaliczek — odniesiono się (na żądanie O. Jarosławskiego) do tejże kolei po wyjaśnienie — a otrzymane sprostowanie, dla uśmierzenia obaw, ogłoszono w dziennikach.

Do ankiety gorzelniczej, sproszonej ostatecznie na dzień 28 Września do Krakowa, zamianowano delegatami pp. Stanisława Polanowskiego, Juliusza Frommla i Kazimierza Jaworskiego — a na żądanie komisji do wypracowania memoriału zamianowanej, wezwano Oddziały o dostarczenie dat odnośnych.

Polecono Oddziałom wykłady Dr. Nowickiego o rybactwie, które tenże (uzyskawszy subwencyę 400 zł. od Ministerstwa) po całym kraju urządzał.

Zdano właścicielowi stacyi nasion w Zborowie (w Czechach) p. Rambousekowi relację z uprawy żyta „Nyland“ jakoteż z uprawy kartofel, które tenże Towarzystwu dla poczynienia prób bezpłatnie udzielił; przyczem podnieść należy niezwykły rezultat, jaki uzyskał z żyta tego p. Mieczysław Lewicki w Koniuszkach, zebrawszy z zasiewu 19 kilogramów 7 korcy 31 garncy ziarna czelnego, a 3 garnce średnicy.

W przedmiocie klęsk przez myszy zrzędzanych, udzielono Wydziałowi krajowemu opinię — proponując: a) zniesienie miedz w drodze ustawy; b) zarządzenie w drodze administracyjnej gromadnego tępienia myszy; c) zalecenie gospodarzom okopywania stert (natychmiast po ustawieniu) rowami — wreszcie oświadczono się za odpisaniem podatku w miarę klęski.

Udzielono też opinię Wydziałowi krajowemu co do sporyszu — oświadczając: a) iż (ile Komitetowi wiadomo z raportów statystycznych) nie było skarg na klęskę sporyszu, w większej niż zwykle obfitości, mogącej być zbiorom szkodliwą; b) iż odbył nie z powodu sporyszu utrudniony, ale w skutek nieprzyjanych konjunktur handlowych; wreszcie c) iż sporysz młynkami i *trieurami* da się oczyścić — i tego gospodarze przestrzegają.

Również udzielono Wydziałowi krajowemu obszerną relację, co robić należy, aby podupadłą kulturę pastwisk gminnych podnieść; a c. k. Namiestnictwu opinię co do projektowanego urzędu cłowego w Ulhówku, oświadczając się za tem, iż ponieważ stosunki cłowe regulują się dopiero, a od tejże regulacyi zawisła jest poniekaąd i organizacya, kwestya ta jest na każdy sposób przedwczesną.

Wreszcie jako jedną z ważniejszych czynności z ubiegłego okresu wymieniamy: posiedzenie Komitetu wzmocnionego przez pp. Prezesów Oddziałów jakoteż delegatów Towarzystwa krakowskiego i Komitetu Wiecowego, odbyte zaraz nazajutrz po Wiecu Lwowskim dnia 12 Grudnia, celem naradzenia się nad wspólnymi krokami w sprawie przesilenia, a raczej upadku rolnictwa.

Zgodzono się na to, iż akcja każdego z ciał wyżej wymienionych ma być prowadzoną odrębnie, ale równolegle. Postanowiono wybrać komisję z każdego z tych ciał do prowadzenia akcji dalszej, które się mają porozumiewać między sobą — a do delegacyi uproszono Prezesów powyższych trzech ciał z prawem przybrania, kogo za stosowne uznają.

Komisya podpisanego Komitetu, złożona z pp. Piotra Grossa, Dr. Tadeusza Pilata i Tadeusza Langiego, prace swe ukończyła, a jej elaborat oddrukowany w języku polskim rozdany będzie.

W końcu podajemy do wiadomości, iż w ciągu r. 1885:

- a) braliśmy udział przez delegatów w 12 Walnych Zgromadzeniach Towarzystw bratnich;
- b) udzieliliśmy c. k. Starostwu w Żółkwi opinii co do korczunku 190 morgów w Turynce, a 180 morgów 1208 □ sążni w Derewni;
- c) zamianowaliśmy dolegatami do ankiety młynarskiej w Izbie handlowej pp. Dr. Pilata i Schellenberga; do ankiety w sprawie kursów rolniczych dla abiturjentów seminarjów nauczycielskich p. Breuera; a na targ zbożowy Wiedeński p. Augusta Schellenberga. Wreszcie:
- d) iż z fundacyi stypendyjnej hr. Stanisława Borkowskiego (będącej pod zarządkiem Towarzystwa gospod.) korzystali w r. ubiegłym z nadania 1884 pp. Malsburg (150 zł.), Hawle i Hlebowicki (po 100 zł.) — a ukończonemu leśnikowi p. Achtowi nadano stypendyum 150 zł. dla złożenia doktoratu w Monachium.

Co do Oddziałów zaznaczymy jedynie, iż liczba tychże (po rozwiązaniu O. Radziechowskiego, a zawiązaniu O. Brzozowskiego) pozostała też sama — i liczymy 24 Oddziałów; iż starał się Komitet o zawiązanie napowrót Oddziału Cieszanowskiego, rzecz jednak jeszcze nie dojrzała; iż w O. Buczackim ustąpił Przewodniczący p. Jan Gnoiński, skutkiem powołania go do kuratorji szkoły Jagielnickiej, a obrany został p. Artur Zaremba Cielecki; Prezesem zaś Oddziału Brzozowskiego obrany został czcigodny i wielce w Towarzystwie zasłużony p. Teofil Ostaszewski ze Wzdowa; wreszcie iż po byłym Oddziale Rawsko-Cieszanowskim zrealizowano tak zaległość tego Oddziału (79 zł. 65 ct.), jakoteż resztę pozostałych funduszków (90 zł. 35 ct.) razem 170 zł.

W etacie kancelaryi nie zaszła żadna zmiana. Biblioteka wzmaga się jedynie daniami. Posiedzeń odbył Komitet 19. Protokół podawczy liczył 2289 numerów — a ruch kasowy wraz z zapasem początkowym i końcowym wynosił: w przychodzie 94.847 zł. 18 ct. i tyleż w rozchodzie — razem 189.694 zł 36 ct.

Z Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.

Lwów 12 Lutego 1886.

Prezes:
Adam Sapięha.

Sekretarz i sprawozdawca:
Józef Greliński.

W y k a z

stanu obór zarodowych subwencyonowanych pełnej krwi, utworzonych przez Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, od r. 1882 po koniec r. 1885.

Liczba porządkowa	Właściciel obory zarodowej	Buhaje i krowy rozplodowe											Przychówek														Uwaga					
		Rok 1885.											Rok 1882, 1883 i 1884.							Rok 1885.								Razem z 4 lat przychowuje się				
		Obory zarodowe subwenc.			Stan obory przy założeniu		Stan z początkiem 1885. r.		Stan z końcem 1885 r.		Najmniejsza i największa waga krowy w oborze		Mleczność		Sprzedano na chów		Przychowuje się		Wcielono do obory zarodowej		Urodziło się		Zginęło		Sprzedano jako niezdatne			Sprzedano na chów		Przychowuje się		
		Nr.	Nazwa miejsca	Rasa	buhajów rozpłod.		krow. zarodow.		buhajów		krow.		kgm.		sztuk		w litrach		buhajki		cieliczki		buhajki		cieliczki			buhajki		cieliczki		buhajki
2	17				2	19	2	16	224—350	15	14.615	974·3	2·66	1	1	1	6	3	4	7	3	7	1	5	1	11						
1	Sanguszko Eustachy, książę	I.	Krzyż	Krajowa nizinna	2	17	2	19	2	16	224—350	15	14.615	974·3	2·66	1	1	1	6	3	4	7	3	7	1	5	1	11				
2	Łastawiecki Zygmunt	II.	Lipnik	" "	1	16	1	16	1	16	257—361	12	15.044	1253·6	3·43	6	.	.	9	.	4	2	12	.	.	1	2	1	10	1	19	
3	Sapieha Adam, książę	XXI	Krasiczyn	Krajowa górská podzarki	1	10	1	13	2	12	277—464	12	17.572	1464·3	4·01	.	.	.	4	.	.	9	1	.	.	3	.	.	6	1	6	5
4	Orzechowicz Bolesław	V.	Kalników	Pincgauska	1	12	1	9	1	11	488—653	6	10.084	1680·6	4·60	2	.	1	2	1	4	5	3	3	.	.	.	.	2	3	3	5
5	Dzieduszycki Klemens, hr.	XVI.	Martynów	" "	1	10	1	9	1	9	436—587	4	6.531	1632·7	4·47	3	.	2	4	.	3	2	3	2	.	.	.	.	2	1	4	5
6	Kieszkowski Jacek	XV.	Łuka mała	" "	1	10	1	12	1	12	444 - 605	9	14.498	1610·8	4·41	6	4	.	2	.	.	5	6	2	.	.	.	.	5	4	5	6
7	Koziebrodzka Róża, hr.	VI.	Podhajczyki	Simentalsko-Berneńska	1	10	1	9	1	14	505—665	7	12.666	1809·4	4·95	4	.	2	.	.	7	4	3	.	.	.	.	.	4	3	6	3
8	Kellermann Józef	VII.	Żuklin	" "	1	12	1	12	1	12	450 - 569	11	17.350	1577·2	4·32	9	.	.	11	.	.	7	1	.	.	1	.	3	3	1	3	12
9	Brunicki Seweryn, baron	VIII.	Zaleszczyki	" "	1	10	1	9	1	3	521—593	3	5.020	1673·3	4·58	1	.	.	8	.	.	4	1	1	.	.	.	.	3	1	3	9
10	Głuchowski Grzegorz	IX.	Kamienna	" "	1	10	1	7	1	13	409 - 513	6	15.115	2519·1	6·90	5	.	.	2	.	5	5	4	.	.	1	.	.	4	4	4	6
11	Fedorowicz Tadeusz	X.	Klebanówka	" "	1	8	1	11	1	9	526—642	8	18.259	2282·3	6·25	6	1	.	5	.	2	2	3	.	.	.	.	2	3	2	8	
12	Obst Jan	XIV.	Buków	" "	1	10	1	10	1	15	381—521	10	27.878	2787·8	7·63	7	.	5	.	.	5	1	4	.	.	.	.	1	4	6	4	
13	Rozwadowski Eugeniusz	IV.	Wiązowa	Kuhlandzka	1	13	1	13	1	18	404 - 562	10	11.396	1139·6	3·12	14	1	2	3	.	8	5	7	1	3	.	.	4	4	6	7	
14	Langie Tadeusz	III.	Ostrów	" "	1	15	1	13	1	13	436—531	13	27.677	2129	5·83	19	2	1	7	.	1	7	6	1	.	2	2	.	4	4	5	11
15	Ebenberger Adolf	XIX.	Żurawica	Ayrshire	2	10	1	10	1	9	398 - 485	8	16.341	2042·6	5·59	3	.	.	2	.	3	3	.	.	.	.	.	3	3	3	5	
16	Balicki Ludwik	XI.	Wykoty	Oldenburska	1	10	1	10	1	11	468—682	9	15.093	1677	4·59	6	1	.	.	.	3	3	4	.	2	.	.	3	2	3	2	
17	Śmiałowski Bolesław	XII.	Stojańce	" "	1	10	1	9	1	9	538 - 662	9	24.500	2722·2	7·45	9	1	.	5	1	5	4	1	.	.	1	.	3	4	3	9	
18	Schnell Oskar	XIII.	Firlejówka	" "	1	10	1	7	1	6	508 - 641	5	9.261	1853·2	5·07	8	.	.	6	.	3	3	1	.	.	.	.	2	3	2	9	
19	Gniewosz Włodzimierz	XVII.	Potok złoty	" "	1	8	1	7	1	10	484 - 732	6	16.313	2718·8	7·44	3	.	.	1	.	4	5	2	2	1	.	.	3	1	3	2	
20	Lanckoroński Karol, hr.	XVIII.	Komarno	" "	1	8	1	8	1	7	526—612	7	20.536	2933·7	8·03	5	.	.	4	.	1	3	.	.	.	.	.	1	3	1	7	
Razem . . .					22	219	21	213	22	225	.	.	.	.	.	117	11	14	81	5	50	85	79	10	10	15	5	4	56	64	70	145

Zestawienie przychowku

(po strąceniu tego co zginęło lub jako niezdatne sprzedano po koniec roku 1885.)

Wcielono do obór zarodowych subwencyonowanych	.	.	.	.	5	buh.	50	jał.
Pozostaje w oborach zarodowych subwencyonowanych	.	.	.	.	70	"	145	"
Sprzedano na chów hodowcom w kraju	.	.	.	.	121	"	11	"
Razem przychowano w 4 latach	.	.	.	.	196	buh.	206	jał.

Wykaz

stanu obór zarodowych pół krwi utworzonych przez Komitet c. k. Towarzystwa gosp. galic.
od r. 1884. po koniec r. 1885.

Liczba przychowkowa	Właściciel obory zarodowej	Rok 1885.								Przychówek										
		Buhaje i krowy rozplodowe								Rok 1884				1885						
		Obory zarodowe subwenc.			Stan obory przy założeniu		Stan z początkiem 1885 r.		Stan z końcem r. 1885		Urodziło się		Zginęło		Sprzedano jako ula zdadne		Sprzedano na chów		Przychowują się	
		Nr.	Nazwa miejsca	Rasa	buhajów		buhajów		buhajów		buhajki	cieliczki	buhajki	cieliczki	buhajki	cieliczki	buhajki	cieliczki	buhajki	cieliczki
rozplod.	krow zarodow.				rozplod.	krow	rozplod.	krow	rozplod.	krow	rozplod.	krow	rozplod.	krow	rozplod.	krow	rozplod.	krow	rozplod.	krow
1	Augustynowicz Bol.	I.	Kniaże	pół krwi Berneńsko-Simentalska	1	25	1	25	1	23	14	7	2	1	4	9	5			
2	Brunicki Konst. bar.	V.	Humieniec	"	1	25	1	25	1	21	7	9	2	1	1	4	8			
3	Jasiński Feliks	VII.	Olszanica	"	1	20	1	20	1	18	1	6				1	6			
4	Sapieha Adam, ks.	II.	Krasiczyn*) fol. Korytniki	pół krwi Oldenburska	1	19	1	19	1	19										
5	Skibniewski Bron.	VI.	Balice	"	1	24	1	24	1	25	13	11				13	11			
6	Gizowski Józef	VIII.	Podwysokie	"	1	20	1	20	1	24	7	10	1	1	2	6	7			
7	Wikarski Leon	IX.	Bełzec	"	1	20	1	20	1	20										
8	Suchodolski Kornel	III.	Sosnów	pół krwi Szwycka	1	21	1	21	2	18	7	6	4	1		3	5			
9	Tustanowski Wład.	IV.	Knihynicze	"	1	25	1	25	1	21	17	17	1	1	2	5	13	9	13	
			Razem		1	199	9	199	10	189	66	66	8	5	3	45	55			

Zestawienie przychowku

(po strąceniu tego co zginęło lub jako niezdatne sprzedano po koniec roku 1885).

Pozostaje w obradach zarodowych subwencyonowanych	45 buh.	55 jał.
Sprzedano na chów hodowcom w kraju	10 "	2 "
Razem przychowano w 2 latach**)	65 buh.	57 jał.

*) 1. Uwaga: Obora ta pierwotnie p. Marcelemu Masławskiemu w Wapowcach przyznana z powodu ustąpienia tegoż z dzierżawy Wapowiec przeniesioną została do państwa Krasiczyńskiego do fol. Korytniki.

**) 2. Uwaga: W wykazie powyższym nie podano wszystkiego przychowku, co nastąpi dopiero po ponownej lustracji tychże obór w przyszłym sprawozdaniu.

WYKAZ

stacyj subwencyonowanych buhajów dla włościan w r. 1885.

(okres subwencyjny od 1. Październ. 1884. do 1. Październ. 1885.)

R o k 1 8 8 4 / 5

Liczba parzątkowa	Oddział	Było stacyj											Ilość odlatow- nych krów			Wypłacono stacyom						U w a g a
		Powiat	miejscowość	rasa buhajów	zupeln.	niezupeln.	Razem		szcze- głowo	razem	razem											
							zupeln.	niezupeln.			szcze- głowo		zupeln.		niezupeln.							
											zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.						
1	Bełz	Sokal	Byszów	Berneńska	1			15		22	50											
		"	Chłopiatyn	"	1			60		100												
		"	Głuchów	"	1			15		22	50											
		"	Oserdów	Szwycka	1			15		22	50											
		"	Ostobuz	Hollender.	1			15		22	50											
		"	Styniatyn	Berneńska	1			15		22	50											
		"	Wierzbiąż	"	1			15		22	50											
		"	Zawisznia	"	1			15		22	50											
								1	7			165			100					157	50	
2	Borszczów	Borszczów	Bilcze	Pinzgawsk.	1			20		30												
		"	Jezierzanka	Tyrolska	1			30		45												
		"	Julianówka	Altenburg.	1			60		100												
		"	Nazarów	Berneńska	1			40		60												
								1	3			150			100					135		
3	Bóbrka	Bóbrka	Chlebowice wielk.	Berneńska	1			60		100												
		"	Zagóreczko	Szwycka	1			60		100												
								2				120			200							
4	Brody	Brody	Panasówka	Tyrolska	1			60		100												
		"	Smólno	Hollender.	1			60		100												
		"	Toporów	Algauska	1			60		100												
		"	Uwin	Krajowa	1			60		100												
								4				240			400							
5	Brzeżany	Podhajce	Adamówka	Algauska	1			50		75												
		Brzeżany	Koniuchy	Berneńska	1			60		100												
		"	Kotów	Mürzthaler	1			63		100												
		"	Rohaczyn	Berneńska	1			60		100												
		"	Zamost	Szwycka	1			60		100												
								4	1			293			400					75		
6	Buczacz	Zaleszczyki	Torskie	Pinzgau, Bernens. }	1	1		274		150					100					50		
								1	1			274										
7	Horodenka	Horodenka	Horodenka	1/2 Berneń.	2			453		200												
		"	Raszków	"	1			62		100												
		"	Jasionów	"	1			60		100												
								4				575			400							
	Jarosław	Łańcut	Czarna	Berneńska	1			60		100												
		"	Grodzisko	"	1			60		100												
		"	Kosina	"	1			60		*)												
		"	Łopuszka wielka	"	1			60		100												
		"	Markowa	"	1			60		100												
		"	Studzian górne	1/2 Hollend.	1			60		100												
		"	Urzejowice	"	1			60		100												
								17	12			1817			1700					417	50	

Do przeniesienia

*) Oddział zapłacił z własnych funduszy

R o k 1 8 8 4 / 5

Liczba porządkowa	Oddział	Było stacyj										Ilość odlatowanych krów		Wypłacono stacyom				U w a g i
		Powiat	miejscowość	rasa buhajów	zupeln.	niezupeln.	Razem		szcze-gółowo	razem	r a z e m							
							zupeln.	niezupeln.			szcze-gółowo		z u p e ł n .		n i e z u p e ł n .			
							zł.	ct.			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.		
Z przeniesienia					17	12	1817				1700	417 50						
8	Jarosław	Jarosław	Chłopice	1/2 Hollend.	1			60	100									
		"	Dresina	"	1			60	100									
		"	Jodłówka	Berneńsk.	1			60	100									
		"	Kramarzówka	Ayrshire	1			60	100									
		"	Radymno	1/2 Hollend.	1			60	100									
		"	Rożwienica	"	1			60	100									
		"	Węgierka	Berneńsk.	1			60	100									
		"	Zablotce	1/2 Friburg	1			60	100									
					15		900				1300							
9	Kałusz	"	Petranka	Berneńsk.	1			60	100									
		"	Ugartsthal	1/2 Berneń	1			60	100									
		"	Wojniłów	"	1			60	100									
		"	Zawadka	1. Friburg 2. Berneńsk.	1			60	100									
					4		240				400							
10	Kołomyja	"	Kamionki wielkie	Szwyc.	1			33	49 50									
		"	Korszów	Berneńsk.	1			60	100									
		"	Matijowce	1/2 Berneń.	1			60	100									
		"	Pererów	1/2 Szwyc.	1			60	100									
					3	1	213				300	49 50						
11	Lwów	Gródek Lwów	Powitno	Algauska	1			60	100									
			Prusy	"	1			60	50									
					1	1	120				100	50						
12	Przemyśl	Dobromil	Grażiowa	1/2 Berneń.	1			60	100									
		"	Kreców	1/2 Friburs.	1			60	100									
		"	Żohatyn	Pincgausk.	1			60	100									
		Przemyśl	Batycze	"	1			60	100									
		"	Bełwin	"	1			60	100									
		"	Buców	1/2 Friburg	1			60	100									
		"	Buszkowice	3/4 Berneń.	1			60	100									
		"	Krzywcza	1/2 Ayrsch.	1			60	100									
		"	Młodowice	Berneńska	1			29	43 50									
		"	Popowice	Pinzgau.	1			60	100									
		"	Tyszkowice	Berneńsk.	1			60	100									
		"	Wyszatyce	1/2 Szwyc.	1			60	100									
		"	Żurawica	1/2 Friburs	1			60	100									
					11	1	689				1100	43 50						
13	Przemyślany	Przemyślany	Gliniany	Holland.	1			60	100									
		"	"	Shorthorn	1			38	47									
		"	Przemyślany	1/2 Holland.	1			60	100									
					2	1	158				200	47						
Do przeniesienia					53	16	4137				5100	607 50						

**) Oddział zapłacił z własnych funduszów.

R o k 1 8 8 4 / 5

Liczba porządkowa	Oddział	Było stacyj										Ilość odlatowanych krów		Wyplacono stacyom				U w a g a	
		Powiat	miejscowość	rasa buhajów	zupeln.	niezupeln.	Razem		szcze-gółowo	razem	szcze-gółowo								r a z e m
							zupeln.	niezupeln.			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.			
		Z przeniesienia										53	16	4137		5100			607
14	Rohatyn	Rohatyn	Lipica górna	Berneńska	1				60	100									
		"	Sarnki górne	1/2 Berneń.	1				60	100									
		"	Swistelniki	Szwycycka	1			3	60	100			180	300					
15	Rudki	Gródek	Dombrowica	Krajowa	1			60	100										
		"	Herman	1/2 Hollend.	1	1		20	30										
		Mościska	Choroźnica	"	1			60	100										
		"	Dołhomociska	"	1			60	100										
		"	Mokszany wielkie	1/2 Szwyc.	1			60	100										
		"	Sądowa Wisznia	1/2 Hollend.	1	1		42	63										
16	Sambor	Rudki	Komarno	Hollend.	1			60	100										
		"	Rudki	"	1			60	100										
16	Sambor	Sambor	Brześciany	Hollend.	1	1		24	36										
		"	Kowenice	1/2 Hollend.	1			60	100										
		"	Maksymowice	Hollend.	1			60	100										
		"	Radowice	1/2 Berneń.	1			60	100										
		"	Wykoty	Szwycycka	1			60	100										
17	Sanok	Brzozów	Grabownica	Berneńska	1			60	100										
		"	Starawieś	3/4 Berneń.	1			60	100										
		Lisko	Leszczowate	1/2 Szwyc.	1			60	100										
		"	Orelec	1/2 Berneń.	1			60	100										
		Sanok	Bukowsko	"	1			60	100										
		"	Chmurówki	Berneńska	1			60	100										
		"	Markowce	"	1			60	100										
		"	Prusiek	"	1			60	100										
18	Stanisławów	Bohorodeczany	Zuraki	Berneńska	1			60	100										
		Nadworna	Cucylów	"	1			60	100										
		"	Hołosków	"	1			60	100										
		"	Kamienna	"	2			120	200										
		"	Skopówka	"	1			60	100										
		"	Tyśmieniczany	"	1			60	100										
		Stanisławów	Jeziorko	"	1	1		40	60										
		"	Tłumacz	Kłubowce	"	1			60	100									
19	Stryj	Stryj	Lisiatycze	1/2 Hollend.	1		1	40	60										
								40											
Do przeniesienia										83	21	6063		8100		856	50		

Liczba porządkowa	Oddział	R o k 1 8 8 4 / 5														U w a g a			
		Powiat	Było stacyj						Ilość odlatowanych krów		Wypłacono stacyom								
			miejscowość	rasa buhajów	zupeln.	niezupeln.	Razem		szcze-gółowo	razem	r a z e m								
							zupeln.	niezupeln.			szcze-gółowo		zupeln.		niezupeln.				
											zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.			
Z przeniesienia											83	21	6063			8100		856	50
20	Tarnopol	Skalat Tarnopol Trembowla Zbaraż	Łuka mała Gaje wielkie Kutkowce Łoszniów Dobromirka	1/2 Pinzg. Berneńska " Szwycka Berneńska	1 1 1 1 1				60 60 60 60 60	300	100 100 100 100 100		500						
21	Tłumacz	Tłumacz	Tłumacz	Szwycka	1				29	29	43	50			43	50			
22	Złoczów	Złoczów " " " "	Bełzec Kubarowce Olszanica Podlipce Torhów	Berneńska 1/2 Berneń. Berneńska Kuhlandz. Algauska	1 1 1 1 1			60 60 60 60 51	291	76	100 100 100 100 50	50	400		76	50			
23	Okręg: Cieszanów	Cieszanów " " " " " " " " "	Chotylub Dzików stary Gorajce Lubliniec Łukawica Niwki Okopy Oleszyce Szczytków Stare-sioło Zapałów	Krajowa " Szwycka Krajowa 1/2 Szwycka Hollender. Berneńska 1/2 Pinzgau. Hollender. 2 {Ayrshire} buh. {Krajowa } Berneńska	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1			31 60 47 23 17 30 36 17 30 28 30	110	349	45 100 45 34 25 45 54 25 45 42 45	50	100		406	50			
24	Okręg: Delatyn	Nadwórna "	Łanczyn Nadwórna	Szwycka "	1 1			60 46	106	100 69			100		69				
25	Okręg: Husiatyn	Husiatyn	Żabińce	Szwycka	1			60	60	100			100						
26	Okręg: Rawa	Rawa	Hojcze	Berneńska	1			60	60	100			100						
Ogółem											96	34	7258			9400		1452	

Zestawienie pieniężne:

Wypłacono stacyom zupełnym	9.400 zł.
" " niezpełnym	1.452 "
Razem	10.452 zł.

W y k a z

wystaw przeglądowych bydła włościańskiego połączonych z premiowaniem w roku 1885.

Liczba porządkowa	Oddział Tow. gosp. gal.	Miejsce wystawy przeglądowej	Kiedy się odbyła		Ile ogółem przy- prowa- dzono bydła	Ile nagrodzono						Ile wydano			U w a g a			
			Dnia	Miesiąca		buhaje	krowy	jałówki	woły	cielęta	Razem	Z fundu- szów subwcn- cyjnych		Z fun- duszów oddzia- łowych		Razem		
												zł.	ct.	zł.		ct.	zł.	ct.
1	Horodenka	Horodenka	5	Maja	60	2	8	14	5	5	34	300			300			
2	Stanisławów	Stanisławów	3	Czerwca	120	4	17	8	14	11	54	400			400			
3	Rudki	Rudki	6	"	78		12	22			34	177			177			
4	Sanok	Lisko	30	"	53		17	10	10		37	225			225			
5	Cieszanów (okręg)	Cieszanów ¹⁾	3	Lipca	194	1	19	8	2	1	31	200			200			
6	Bobrka	Bobrka ²⁾	6	"	54	1	13	7		1	22	125			125			
7	Stryj	Drohobycz ³⁾	11	"	51		11	3	2		16	125			125			
8	Bobrka	Chodorów	14	"	50	2	8	3	10		23	125	1		126			
9	Tłumacz	Tłumacz	15	"	160	2	11	8	9	1	31	200	50		250			
10	Złoczów	Złoczów	15	"	172	3	23	20	7	5	58	205			205			
11	Przemyślany	Przemyślany	15	"	33	2	7	4			13	99			99			
12	Przemyśl	Krakowiec	16	"	30	1	3	6	2		12	134			134			
				Razem	1055	18	149	113	61	24	365	2315		51	2366			

¹⁾ Oprócz nagród pieniężnych rozdano 12 nagród w różnych przedmiotach gospodarskich ofiarowanych przez JO. Władysława księcia Sapiechę.

²⁾ Oprócz nagród przyznano nadto jeszcze 1 list pochwalny.

³⁾ Oprócz nagród przyznano nadto jeszcze 1 list pochwalny

W y k a z

Tablica V.

oryginalnego bydła rozplodowego sprowadzonego do kraju przez Komitet Towarzystwa gosp. galic. od roku 1882 do końca roku 1885.

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie	R a s a										Razem		U w a g a		
		Friburska		Simental-Berneńska		Oldenbur-ska		Pincgau-ska		Kuh-landzka		Szwyccka			Razem	
		buhaje	krowy i jałówki	buhaje	krowy i jałówki	buhaje	krowy i jałówki	buhaje	krowy i jałówki	buhaje	krowy i jałówki	buhaje	krowy i jałówki		buhaje	krowy i jałówki
1	Do obór subwencyonowanych pełnej krwi ¹⁾			8	32	5	46	4	35	2	16			19	129	
2	Do obór subwencyonowanych pół krwi ²⁾			3								2		8		
3	Do obór prywatnych ³⁾	2		19	9	7	1	9	4			5	4	42	18	
	R a z e m .	2		30	41	15	47	13	39	2	16	7	4	69	147	

¹⁾ Właściciele otrzymali:
1 szt. z 25% opustu. od cen. zak.
145 " 50% " " " "
2 " bez żadnego opustu. "

²⁾ Właściciele otrzymali:
przy wszystkich szt. 50% opustu.

³⁾ Właściciele otrzymali:
15 sztuk z 80% opustu reszta bez opustu.

Część II.

SPRAWOZDANIA

Oddziałów c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic.

z ważniejszych ich czynności i stanu funduszów

za rok 1885.

1. Oddział Bełzko-Sokalski.

(Powiat Sokal.)

Oddział gospod. liczy obecnie 34 członków, wkładka tegoroczna wynosi 105 zł. w. a.

Przy zwoływanych posiedzeniach Rady i Walnego Zgromadzenia członków usilnem było staraniem Oddziału, wszelkim wymogom i potrzebom stosunków do Komitetu, do Członków i do Władz odpowiedzieć należyście — i tak:

I. Co do Komitetu:

Przesłał zebrane próbki żądane jęczmion.

Przedłożył sprawozdanie w celu zbadania, jak wielki jest pokład nawozu (według przesłanej przez p. Grota próbki) znajdującego się w Sokalu.

Przedłożył opinię co do reformy ustawy lasowej.

Odesłał roczną wkładkę w dwóch ratach razem 45 złr. w. a.

Przedłożył opinię co do rozesłanego projektu ustawy o rybołóstwie.

Przedłożył bilety, dzienniki i kwity 9 stacyj subwencyonowanych buhajów do wypłaty.

Przedłożył opinię co do zaprowadzenia reformy dotychczasowego subwencyonowania stacyj buhajów.

Przedłożył objawienie zapatrywań na dzisiejszy stan gorzelnictwa.

Przedłożył wykaz członków i tychże wkładek.

Przedłożył sprawozdanie co do otrzymanej kwoty subwencyjnej 25 złr. w. a. na podtrzymanie podniesienia chowu trzody chlewnej.

Przedłożył uchwałę co do zatrzymanej na r. 1886 subwencyi Wysok. c. k. Ministerstwa na wystawę okręgową w kwocie 1500 złr. w. a.

II. Co do członków:

Rozesłał sprawozdania Świątecznego Komitetu za r. 1884 swoim członkom.

Zażądał próbek jęczmion przez delegatów.

Ściągnął 9 deklaracyj — a potem bilety, dzienniki i kwity od właścicieli stacyj buhajów.

Rozesłał otrzymaną kwotę 280 złr. właścicielom stacyj, za odlatowanie włościańskich 180 krów.

Rozesłał sprawozdania w streszczeniu Ogólnej Rady 13 członkom.

Rozesłał 10 egzemplarzy co do regulacyi rzek i spółek wodnych.

Rozesłał zapytania o czystą rasę krajową trzody chlewnej.

Rozesłał 10 egzemplarzy sprawozdań z wystawy Warszawskiej rolniczo przemysłowej.

Rozesłał projekt ustawy o rybołóstwie.

Rozesłał 5 broszurek o grudzie z brahy.

Rozesłał bilety i dzienniki 8 stacyj subwencyonowanych buhajów.

III. Co do Władz:

Na odezwy c. k. Starostwa, a to dwie z Rawy a dwie z Sokala, udzielił zażądaney opinii.

Udzielił spis czyli wykaz członków i tychże wkładek, a protokół podawczy liczył 200 Nr.

Obrót kasowy przedstawia się w przychodzie 733 złr. 40 ct., w rozehodzie zaś 115 złr.; pozostaje więc w kasie 618 złr. 40 ct.

2. Oddział Borszczowski.

(Powiat Borszczów.)

W roku ubiegłym liczył Oddział Borszczowski 22 członków, z roczną wkładką 150-zł. w. a. Subwencyi na stacye buhajów otrzymał Oddział złr. 235; z powodu zmniejszonej subwencyi miał Oddział w roku ubiegłym tylko cztery stacye buhajów, na których odlatowano 150 krów.

Oddział odbył tegoż roku jedno Walne Zgromadzenie.

Udzielił c. k. Starostwu, po zbadaniu przedmiotu na miejscu, przychylną opinię co do wykarczować się mających w powiecie 39 morgów 655 sążni kwadr. lasu pod kulturę rolną.

Wysłał do Wysok. c. k. Ministerstwa rolnictwa petycyę względem budowy kolei Tarnopol-Okopy.

Obrót funduszów i stan majątku wykazuje w przychodzie 2807 złr. 09 ct., w rozehodzie 2422 złr. 77 ct. — przeto reszta kasowa wynosi z dniem 31 Grudnia 1885 r. 384 złr. 32 ct. w. a.

3. Oddział Bóbrecki.

(Powiat Bobrka).

Oddział Bobrecki liczył w roku 1885 członków 45, z wkładką roczną 223 złr. 30 ct.

Oddział odbył w ciąg roku 2 Walne Zgromadzenia, a Rada Oddziału 7 posiedzeń.

Według protokołu podawczego załatwiono przeszło 200 korespondencyj.

Ważniejsze czynności Oddziału były:

Na podstawie paragrafu 8 statutu przyjęto do Towarzystwa 10 włościan, odznaczających się pracowitością, sumiennością i przykładnem zachowaniem — z uwolnieniem od wkładek.

Z wiosną 1885 roku urządzono w Chlebowicach Wielkich stacyę doświadczalną kartofel. Centralny Zarząd dóbr JExc. Hrabiego Alfreda Potockiego ustąpił na ten cel na lat trzy potrzebną ilość gruntu, za co mu Oddział osobnem pismem wyraził swoje podziękowanie. Komitet ofiarował kilka gatunków kartofel na nasienie; przeważną zaś część nasienia zakupił Oddział z własnych funduszów, ofiarując na ten cel kwotę 118 złr. 94 ct. Kierownikiem stacyi mianowała Rada Oddziału Wgo Wilhelma Bischofa, rządęcę klucza Starosielskiego, który umiejętnie i z uznania godną pilnością obowiązek ten wypełnia. Dokładne sprawozdania o rezultatach osiągniętych i nabytych z tejże stacyi doświadczeniach będą każdego roku w Rolniku ogłaszane. Mamy nadzieję że urządzeniem tej stacyi wyrządzymy ważną przysługę rolnikom naszego powiatu.

Na urządzenie stacyj subwencyonowanych buhajów otrzymaliśmy od Komitetu 200 złr., w skutek czego tylko 2 stacye mogły wejść w życie.

Oddział urządził w roku ubiegłym dwie przeglądowe wystawy bydła włościańskiego, na co otrzymał od Komitetu subwencyę w kwocie 251 złr. Pierwsza wystawa odbyła się w Bóbrce dnia 6 Lipca, druga w Chodorowie dnia 14 Lipca. Na wystawę do Bóbrki spędzono ogółem sztuk 54 Z tych premiiowano pierwszą nagrodą sztuk 3, drugą sztuk 5, trzecią sztuk 11. Do Chodorowa spędzono ogółem sztuk 60. Pierwszą nagrodę otrzymało sztuk 2, drugą 7, trzecią 10. Zwrócić musimy uwagę, że były to pierwsze tego rodzaju wystawy w naszym powiecie; słusznie wnosić można, że w la-

tach następnych spęd bydła będzie liczniejszy — i że premiowanie takie stanie się z czasem ważnym czynnikiem, wpływającym nader korzystnie na podniesienie chowu bydła włościańskiego.

Po dokładnem zbadaniu przedmiotu udzielił Oddział przychyłnej opinii w sprawie zamierzonego korezunku 222 morgów lasu, w dobrach Bryńce Zagórne.

Staraniem Oddziału urządzony został w Grudniu dziesięciodniowy kurs weterynaryi. Fundusz na urządzenie tego kursu stanowiła subwencya Komitetu w kwocie 250 zł. Na prelegenta zaproszono pana Ludwika Timoftiewicza, asystenta c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie, który umiejętnie, nadzwyczaj przystępnie i z prawdziwym zamiłowaniem przedmiot swój wykładał. Słuchaczy było 26 — a mianowicie: nauczycieli ludowych 6, pisarz gminny 1, oficyalistów prywatnych 2, włościan 15. Że tak mała liczba nauczycieli korzystała z wykładów, to przypisać należy tej okoliczności, że Rada szkolna krajowa jedynie tym nauczycielom ludowym udzieliła urlopy, którzy na czas trwania kursu zobowiązali się dać zastępców. Odbyte po skończeniu kursu egzamina były dowodem, że grosz na ten cel nie był zmarnowany, słuchacze bowiem odnieśli z wykładów widoczne korzyści.

Ogólny obrót funduszami do dnia 30 Stycznia 1885: przychód wynosił 4898 złr. 84 ct., rozchód 4618 złr. 45 ct., zostaje gotówka w kasie 280 złr. 39 ct.

4. Oddział Brodzki.

(Powiat Brody).

Ważniejsze sprawy, jakimi Oddział Brodzki w ciągu roku 1885 zajmował się, były następujące:

1. Sprawa ceł zbożowych i taryf kolejowych, w której to mierze odniósł się Oddział do Rady Państwa i do c. k. Rządu.

2. Sprawa przesilenia rolniczego w kraju. W tym względzie uznał Oddział za stosowne postawić następujące wnioski: a) zaprowadzenie oszczędności gospodarskiej w ogólności; b) niżenie podatku gruntowego, tudzież stopy procentowej w Towarzystwie kredyt. ziemskim; c) wyjednanie postanowienia, by właściciele ziemscy na równi ze stanem kupieckim mogli zaciągać w Banku austro-węgierskim 3-procentowe pożyczki.

3. W tej też myśli — i wniosek: by podczas wiosennych posiedzeń Rad Ogólnych Towarzystwa miały miejsce targi na wszelkie nasiona gospodarskie — został przedłożony centralnemu Komitetowi.

4. Zajmował się Oddział projektem nowej ustawy lasowej — i wyczerpującą opinię co do takowego przedłożył centralnemu Komitetowi.

5. Doczekał się pomyślnego w tym roku załatwienia dwu przez siebie poruszonych spraw, a mianowicie: a) osuszenia nieprzystępnego i bezużytecznego bagna w gminie Trójca, na przestrzeni 85 morg. 825 kw. sążni — i zamienienia takowego na wyborne pastwisko, która to czynność pod kierownictwem członka naszego p. Michała Kokurewicza skuteczną została za bardzo małą stonkowo kwotę, bo za 414 złr.; b) ostatecznego uregulowania przez c. k. Rząd, stosownie do wniosków Oddziału, sprawy jarmarków i dni targowych w powiecie.

6. Przedłożył centralnemu Komitetowi opinię w przedmiocie reformy dotychczasowego sposobu subwencyjonowania stacyj buhajów dla włościan.

7. Przedłożył wnioski subwencyjne na r. 1886 — i wyjednał 4 stacye buhajów subwencyjonowanych dla włościan; a w końcu:

8. Zajmował się wykonaniem wszelkich innych poleceń Komitetu centralnego, odnoszących się do spraw ogólnych — przez zaznajomienie swych członków z treścią otrzymywanych okólników.

Ruch kasowy wykazuje: przychodu 576 złr. 53¹/₂ ct., rozchodu 432 zł. 40 ct. — reszta kasowa 144 zł. 13¹/₂ ct.

5. Oddział Brzeżański.

(Powiaty: Brzeżany, Podhajce.)

Z końcem roku 1885 liczył Oddział Brzeżański-Podhajecki 44 członków, z których od opłaty wolnych było 9, zaś płacących wkładkę 35. Wkładka ta roczna wynosi 260 złr.

W ciągu roku odbyły się trzy Walne Zgromadzenia w Brzeżanach, na których sprawy ważniejsze przedyskutowano i załatwiono.

Zajęto się gorliwie ogrodem pomologicznym, nad którym trzeci rok w skutek subwencji Komitetu można było utrzymać czuwającego ogrodnika; a mimo iż Oddział ile możności stara się o podniesienie tego ogrodu — czując, iż niemoże zadość uczynić obowiązkom na się przyjętym, uprosił do nadania głównego kierunku temuż niedawno istniejącemu zakładowi pomologicznemu szanownego Dr. Ciesielskiego, do czego Oddział chętnie się skłania — i mamy nadzieję, iż rokowania w tym celu podjęte wkrótce pomyślnym rezultatem uwieńczone będą.

Ułożono i uchwalono statuta dla premiowania parobków, a które to premiowanie w b. r. pierwszy raz wejdzie w życie. Oddział przeznaczył na ten cel kapitał 882 złr. 19 ct., które w księżeczce kasy Oszczędności ulokowane zostały — a odsetki od tegoż rozdane będą premiantom.

Dokładano wszelkich starań o wyjednanie choćby jednej stacyi ogierów w Brzeżanach, których cały powiat Brzeżański tak rozległy nie posiada dotąd wcale; wszystkie jednak starania, od tyłu lat podejmowane, nie doprowadziły do niczego.

Zajmował się Oddział wykonywaniem wszelkich poleceń tak Komitetu centralnego, jak Władz innych, odnoszących się do spraw ogólnych — przez zaznajomienie swych członków z treścią otrzymanych okólników.

Fundusz Ogólny Oddziału wynosił z końcem 1885 r. 3030 złr. 28 ct.

6. Oddział Brzozowski.

(Powiat Brzozów).

Oddział Brzozowski odbył w 1885 r. 4 Walne Zgromadzenia, na których powzięto ważniejsze uchwały — a w szczególności:

Wybrano Radę Oddziału c. k. Tow. gal. z 8 członków, na 3-letnie urzędowanie.

W sprawie reformy ustawy lasowej wybrano komisję, składającą się z 5 członków, do ocenienia nadesłanego przez Komitet centralny statutu.

Uchwalono wystylizować prośbę do c. k. Starostwa w Brzozowie o wydanie rozporządzenia do gmin, w celu przestrzegania ustawy o rybołostwie.

Uchwalono pozostawić wolność Radzie Oddziału przyjmowania członków, niemniej wolność osądzenia — kto i z jaką wkładką przyjętym być może.

W sprawie rozdziału stacyj subwencyonowanych buhajów, uchwalono pozostawić Radzie Oddziału rozdział tych stacyj.

Postanowiono sprowadzić z pierwszej krajowej pracowni Tow. powroźniczego w Śniatynie potrzebne wyroby powroźnicze, w celu rozpowszechnienia tychże wyrobów w tutejszym okręgu.

Polecono Radzie Oddziału c. k. Tow. gosp. gal., by postarała się przez Komitet centralny o licencyonowanie buhajów.

Postanowiono urządzić w r. 1886 wystawę bydła włościańskiego w Dynowie.

Wybrano delegatem na zjazd Wiecu rolniczego we Lwowie W. Kantego Dydyńskiego.

Rozdzielono 6 pół-stacyj buhajów subwencyonowanych przez Komitet centralny.

Uzyskaną z Komitetu centr. subwencyę w kwocie 100 złr. na podniesienie chowu owiec i trzody oddano: co do owiec — W. Stanisławowi Leszczyńskiemu z Jabłonicy polskiej; zaś co do trzody — z powodu, iż W. Edward Sękowski rasy krajowej nie posiadał — postanowiono wymierzoną na ten cel przez Komitet centralny subwencyę w kwocie 50 złr. oddać W. Janowi Obstowi z Bukowa,

jednakże po zbadaniu przez umyślnie na ten cel wybraną komisję, składającą się z 2 członków. **Nakoniec:**

Uchwalono zaprenumerować gazetę „Rolnik“ na r. 1886.

Ruch kasowy przedstawia w przychodzie 157 złr., w rozchodzie 120 zł. 28 ct. — reszta kasowa 36 zł. 72 ct.

7. Oddział Buczacki.

(Powiaty: Buczacz, Czortków, Zaleszczyki.)

Od Czerwca 1885 (t. j. od czasu nastania nowego przewodnictwa) odbyło się jedno Walne Zgromadzenie członków Oddziału, a drugie z powodu braku kompletu nie przyszło do skutku; Rada zaś Oddziału odbyła trzy posiedzenia. Od 1 Lipca 1885 wpłynęło i załatwiono 87 exhibitów.

Korzystając z uprzejmości Wgo profesora Nowickiego zaprosiła go Rada do Buczacza, gdzie miał odczyt popularny o chowie ryb na d. 26 Września r. 1885.

Jako dodatnie czynności Rady wymienić należy: wyjednanie u Komitetu centralnego subwencji na 3 nowe stacye buhajów, oraz subwencji 275 złr. na urządzenie popularnego kursu weterynary — i 80 złr. na wykłady popularne gospodarskie.

Z powodu jednak zbyt już spóźnionej i nieodpowiedniej pory roku, Rada Oddziału uznała za stosowne urządzenie tych wykładów popularnych odroczyć do wiosny 1886 r.; w skutek czego proszono Komitet o zachowanie dla Oddziału dwóch powyżej wymienionych subwencji na r. 1886, co też przyznaniem zostało.

Co się tyczy funduszów Oddziału, to od Lipca wpłynęło w ogóle z wkładek do kasy Oddziału 470 złr., oraz zwrot za pierw wziętą lucernę 28 złr., co uczyniło razem 498 złr.; wydatki zaś wyniosły razem 451 złr. 17 ct. — zatem pozostaje w kasie 46 złr. 83 ct.

Przy tej sposobności ponownie zaznaczyć wypada, iż z powodu stosunkowo znacznej kwoty 300 złr., którą Oddział corocznie aż do r. 1888 na rzecz szkoły Jagielnickiej opłacać jest obowiązany, zostaje Rada Oddziału skazaną prawie na całkowitą bezczynność.

8. Oddział Horodeński.

(Powiat Horodenka.)

Oddział ujrzał w tym roku urzeczywistnione starania swe w sprawie założenia szkoły rolniczej; szkoła ta bowiem otwartą została dnia 1 Września. Oddział starał się wiadomość o tem rozpowszechnić, a liczba zgłoszeń o przyjęcie najlepiej świadczy o potrzebie takiego zakładu.

W urządzeniu tej szkoły przyjął Oddział czynny udział przez członków swych, będących oraz członkami kuratorji dla spraw tej szkoły — i to też stanowiło najważniejsze zajęcie w tym roku. Prócz tego poruszył Oddział sprawę założenia szkoły mleczarstwa, opartej o szkołę rolniczą — i przedstawił Komitetowi obszerny memoriał w tej sprawie, tudzież spowodował Radę powiatową do wniesienia petycji w tej sprawie do Wysokiego Sejmu.

Z subwencji, przyznanej przez Komitet, urządził Oddział wystawę przeglądową bydła włościańskiego połączoną z premiowaniem.

Wystawa ta tak licznie obesłaną została przez włościan, że musiano wydzielić okazy do premiowania najbardziej kwalifikujące się — i z tych uwzględniono sztuk 34 jako najlepsze — i nagrodzono: 4 sztuki po 25 złr., 10 sztuk po 10 złr., a 20 sztuk po 5 złr. Ponieważ wystawa wpłynęła zachęcająco na włościan, Oddział prosił Komitet o wyjednanie subwencji i na rok przyszły.

Z subwencji na trzodę chlewną otrzymano 50 złr.; lecz użycie tejże odłożono do roku 1886.

Oddział starał się o uzyskanie 7 stacyj buhajów, lecz prośba jego nie mogła być przez Komitet uwzględnioną; otrzymał tedy jak pierwiej 3 stacye, na których 3ma bujakami rasy Berneńskiej 180 krów włościańskich odlatowano.

Oddział subwencyonował z funduszów swoich lekarza weterynaryi, wykładającego i w szkole rolniczej, kwotą 150 złr. — i część obowiązkową uiszczył Komitetowi — dokładając starania, aby wkładki przez członków wpłacane zostały.

Obrót kasowy Oddziału wynosił: przychód 1048 złr. 44 ct., rozchód 770 złr. 07 ct. — zasób z końcem roku 278 złr. 37 ct. Oddział posiada dotąd niezrealizowane należności u JW. Gniewosza w kwocie 113 złr., a od masy Pohowskiego 136 złr.

9. Oddział Jarosławski.

(Powiaty : Jarosław, Łańcut).

Podczas ostatniego Zgromadzenia w r. 1885, odbytego w końcu Grudnia, doszedł Oddział Łańcucko-Jarosławski do niebyłego dotąd rozwoju; pomimo bowiem wykreślenia w myśl statutu Towarzystwa 17-tu, liczba członków Oddziału z dniem 1 Stycznia 1886 zawiera 202 nazwisk. — Członkowie ci zobowiązali się do wkładek rocznych, wynoszących złr. 542 — oprócz dopłat na potrzeby wyłączone Oddziału.

Lista ta obejmuje: księży 17, właścicieli dóbr i dzierżawców 44. oficyalistów 27, nauczycieli 19, małomieszczan i włościan 95. Razem 202.

Obrót kasowy w r. 1885 wykazuje: przychodu 4070 złr. 86 ct., rozchodu 2097 złr. 6 ct. — saldo kasy 31 Grudnia 1885 złr. 1973 ct. 80.

Komitet centralny udzielił Oddziałowi dwie subwencye — a to: na chów bydła 1200 złr., do których dołożyliśmy 263 złr. dla utrzymania 15-tu stacyj buhajowych; oraz na nasiona roślin pastewnych dla włościan 120 złr., do której to subwencji dodano z własnych funduszów 91 złr. 25 ct., a rozdano nasion za 211 złr. 25 ct.

Postanowiono na r. 1886 utrzymanie 17 stacyj buhajowych (z tych 4 u włościan), z których 12 za subwencyą Komitetu centralnego; uchwalono oraz, by każdy przyprowadzający krowę lub jałówkę do stacyi, przy składaniu kwitu kontroli, opłacał po 30 centów dla powiększenia funduszów subwencyjnych. — Każdy zatem właściciel stacyi otrzyma w końcu rocznego peryodu za 60 sztuk odlatowanych, już nie 100 złr. lecz 82 złr. z funduszów subwencyjnych — a niedobór przy wynagrodzeniu wszystkich 17 właścicieli buhajów pokryty będzie z funduszów Oddziału.

Na każdym niemal kwartalnym Zgromadzeniu, w którym zawsze stu przeszło członków udział brało — odczytywano i dyskutowano rozprawy o rolnictwie — o co włościanie stale się dopominają.

Deleg. tami Oddziału obesłano wystawę koni, bydła i domowego przemysłu w Rzeszowie; wystawę koni w Przemyślu — i tamże Wiec rolników. Do Wiecu odbytego we Lwowie, po uprzednio odbytej ankiecie w Jarosławiu, wysłano postulata i poparcie uchwalonych przez Oddział Tarnopolski.

Subwencyonowano wystawę przeglądową koni w Przemyślu.

Przy końcu każdego Zgromadzenia wylosowywano między obecnych członków bezpłatnie różne przedmioty gospodarskie i wyroby Towarzystwa powroźniczego z Radymna, zakupione w ciągu roku za złr. 125.

10. Oddział Kałuski.

(Powiat Kałusz.)

W ciągu roku 1885 były w tutejszym Oddziale tylko zwykłe czynności przedsięwzięte, mianowicie odbyto tylko 1 sesyę, na której uchwalono nadać kilka stacyj subwencyonowanych buhajów — i pozalać niektóre referaty wagi podrzędnej.

Projektowana wystawa bydła włościańskiego, połączona z premiowaniem, nie przysłała z powodu szerzącej się zarazy w Dolinie (gdzie wystawa miała być urządzoną) do skutku.

Wydatki wynosiły w 1885 roku 54 złr. 5 ct. Reszta kasowa z dniem 31 Grudnia 361 złr. 26 ct. (w książeczkach).

11. Oddział Kołomyjski.

(Powiat Kołomyja)

W roku tym odbył Oddział jedno zebranie, drugie dla braku dostatecznej ilości nie przyszło do skutku.

Na zebraniu między innymi postanowiono także, wzywać na zebrania Oddziału naczelników gmin z głosem doradczym.

Dalej postanowiono: ze subwencji otrzymanej w kwocie 100 złr. na podniesienie chowu owiec nabyć, za pośrednictwem Prezesa Oddziału, z owczarni w Horodence rasowe barany, które w ilości czterech nadane zostały zgłaszającym się o nie dla bezpłatnego użytku włościan przez dwa lata.

W ten sam sposób nadane zostały nabyte knurki ze subwencji otrzymanej w r. 1884 w kwocie 50 złr.

Zaprowadzono 4 stacye subwencyonowanych buhajów dla bezpłatnego użytku włościan.

Wniesiono prośbę do Komitetu o udzielenie subwencji na urządzenie wystawy i premiovania bydła włościańskiego w r. 1886.

W końcu ponowiono prośbę do Komitetu, o wyjednanie stacyi ogierów rządowych w Korszowie.

Stan kasy z końcem r. 1885 był następujący: przychodu było 261 złr. 22 ct., rozchodu 104 złr. 70 ct. — pozostałość 156 złr. 52 ct.

12. Oddział Lwowski.

(Powiat Lwów).

Oddział Lwowski liczył w roku 1885 107 członków, z tych 53 opłacało roczną wkładkę w kwocie 438 złr.; z tych umarło 2, wystąpiło 4.; ubyło przeto członków 6, tak że z końcem roku wynosiła liczba członków 101.

Przychód kasowy w roku 1885 wykazywał kwotę 551 złr. 37 ct., rozchód 543 złr. 31 ct. — pozostawało w kasie z dniem 31 Grudnia 1885 8 złr. 6 ct. Protokół podawczy wykazał 140 liczb porządkowych, które prawie wszystkie załatwione zostały.

Towarzystwo odbyło w przeciągu roku 4 Walne Zgromadzenia, a Rada Oddziału 6 posiedzeń.

Oddział Lwowski posiadał w roku 1885 2 stacye subwencyonowanych buhajów w Powitnie i w Siemianówce, z których jedna w Powitnie została zwinięta. Oprócz tego uzyskał Oddział od Komitetu c. k. Towarzystwo gosp. galic. dla kółka rolniczego w Prusach złr. 50 na subwencyonowanie stacyi buhaja.

13. Oddział Przemyski.

(Powiaty: Przemyśl, Mościska, Jaworów).

Oddział Przemyski liczył w r. 1885 92 członków. — Walnych Zgromadzeń członków Oddziału odbyło się w tym roku 2. — Rada Oddziału miała posiedzeń 4.

W ciągu roku 1885 weszło do protokołu czynności 95 liczb exhibitów spraw bieżących, z których ważniejsze w części na Walnych Zgromadzeniach, w części zaś na radach Oddziału gospodarskiego załatwione — były następujące:

1. Jednym z głównych zadań Rady Oddziału było staranie o podniesienie chowu bydła włościańskiego, co też już w znacznej części osiągniętem zostało, mianowicie w tych miejscowościach, w których od kilku lat subwencyonowane stacye buhajów istnieją; dla tego też Rada gospodarska, uważając środek ten za najpraktyczniejszy ku podniesieniu chowu bydła, starała się na przyszłość pomnożyć ilość subwencyonowanych stacyj rozplodników w tutejszym Oddziale, co jednak z powodu

braku funduszy subwencyjnych do skutku nie doszło — i tylko na zaprowadzeniu 12 stacyj ograniczyć się zmuszoną była, z których prawie wyłącznie korzystali włościanie; zaś dla kontroli rzeczonych stacyj ustanowiono 5 komisji — i każdej przydzielono kilka stacyj mniej więcej w jednym rejonie położonych.

Stacyom za kwitami wypłaconą została łączna kwota 1143 złr. 50 ct.

2. W skutek przyznanej przez Komitet centralny subwencji w kwocie 300 złr. na premiovanie bydła włościańskiego, urządziła Rada Oddziału jedną wystawę przeglądową bydła włościańskiego, połączoną z premiowaniem w Krakowcu powiatu Jaworowskiego, a zajęcie się urządzeniem takiej poruczyła osobnej komisji z 3 członków złożonej. — Wystawa ta, po raz pierwszy w Krakowcu urządzona, obesłaną została dosyć licznie bydłem doborowem, z którego okazy przez komisję sędziów za najlepsze uznane premiiowanymi zostały; o czem w swoim czasie złożono Komitetowi centralnemu szczegółowe sprawozdanie. Przy tej sposobności zaznaczyć wypada, że urządzenie tego rodzaju wystaw przeglądowych bydła, wraz z premiowaniem, należy niewątpliwie do najbardziej skutecznych i chęć starannego chowu bydła obudzających sposobów — i byłoby do życzenia, aby częściej niż dotąd i w kilku miejscach naszego Oddziału corocznie odbywać się mogły.

3. Na rozliczne zażalenia stron interesowanych, że wojskowość (w rejonie forticznym i najbliższych tegoż miejscowościach) w skutek całorocznie trwającej musztry piechoty i kawaleryi naraża tak włościan jak i obszary dworskie na znaczne straty przez tratowanie i deptanie posiewów — i prawie już gotowych plonów, postanowiono odnieść się do władz kompetentnych, by tym nadużyciom w przyszłości zapobiegły, a tem samem rolników od znacznych strat ochroniły; w razie zaś zrzędzonych szkód, by wojskowość sama, bez odwoływania się stron poszkodowanych, niezwłocznie likwidację szkód przedsiębrała.

4. Dalej poczyniła Rada Oddziału gospodarczego starania, by w miejscowości Żurawica, powiatu Przemyskiego, została utworzona stała stacya frachtowa.

5. Z pomocą subwencji, przez Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego na podniesienie chowu owiec i trzody chlewnej udzielonej, zakupiła Rada Oddziału 4 pary trzody chlewnej rasy krajowej, tudzież 6 stadek owiec po 6 sztuk rasy górskiej — i zlicytowała takowe poniżej ceny wartościowej na Ogólnych Zebraniach — pomiędzy członków Oddziału; w czem upatruje możność rozbudzenia chęci zajęcia się w obrębie Oddziału gosp. Przemyskiego zupełnie zaniedbanem chowem trzody chlewnej i owiec rasy górskiej, mogącem stworzyć w tych ciężkich czasach nowe źródło dochodu dla gospodarza.

6. W skutek uchwały na Ogólnem Zgromadzeniu członków powziętej, Rada Oddziału gospodarskiego zwołała ogólny Wiec rolników ziemi Przemyskiej, na którym kwestye upadku rolnictwa naszego kraju omawiano — a rezolucye na rzeczonym Wieceu przyjęte, przekazano osobnej komisji do zredagowania i wniesienia takowych gdzie należy.

Obrót kasowy funduszy Oddziału Towarzystwa gospodarczego w roku 1885 był następujący: w przychodzie 1926 złr. 84 ct., w rozchodzie 1934 złr. 68 ct. — zatem niedobór 7 złr. 84 ct.

Zaległość wkładek członków po koniec r. 1885 wynosi 520 złr.

14. Oddział Przemysłański.

(Powiat Przemysłański).

Oddział liczy 21 członków, z wkładką roczną 114 zł.; którzy — jakkolwiek Rada Oddziału uiszcza co roku regularnie swoją część obowiązkową — zalegają po kilka lat ze swemi wkładkami.

Oprócz subwencji na premiovanie bydła włościańskiego, z której kwota 99 zł. była rozdana na kilkanaście premiiów, otrzymał Oddział subwencyę na 2 stacye całkowite buhajów subwencyonowanych w Przemyslanach i Glinianach.

Na Walnem Zgromadzeniu d. 19 Listopada rozbiegano kwestyę upadku naszego rolnictwa, i Oddział postanowił popierać jak najsilniej rezolucyę III Kongresu rolniczego co do podwyższenia ceł wchodowych i zmiany taryf kolejowych; dalej postanowił żądać obniżenia ceny soli bydłowej i zniesienia rogatek.

Uchwalił też Oddział na temże posiedzeniu swoim: przybrać jak największą ilość członków z wszystkich warstw mieszkańców powiatu — i tym celem rozesał odezwę do wszystkich członków z prośbą, aby się starali zachęcać do przystąpienia wszystkich poważniejszych księży obu obrządków, inteligentniejszych nauczycieli szkół ludowych, niemniej zamożniejszych a moralnych włościan; a dla tem większej zachęty postanowił co roku odbywać próby narzędzi przy premiovaniu i przeglądzie bydła włościańskiego — które następnie rozlosowane być mają pomiędzy członków.

Na Walnem zaś Zgromadzeniu odbytem d. 19 Lutego b. r. uchwalił:

- a) Prosić Komitet o subwencyę na premiowanie bydła, i na premiowanie wyrobów powiatowych.
- b) Przeznaczył 50 zł. z funduszków swoich jako zachętę dla miejscowych rękodzielników — i takąż kwotę (50 zł.) na zakupno narzędzi gospodarskich, w każdym gospodarstwie (czy większem czy małem) niezbędnych. Wreszcie:
- c) Udzielił z funduszków swoich 32 zł. zasiłku dla miejscowego weterynarza, z obowiązkiem iżby miał opiekę nad buhajami wynajętymi dla użytku włościan, a w czasie mającej się odbyć b. r. przeglądowej wystawy miał dozór nad bydłem zgromadzonym.

15. Oddział Rohatyński.

(Powiat Rohatyn).

Oddział Rohatyński liczył w roku 1885 członków 52, z roczną wkładką 181 złr. w. a.

Oddział odbył w ciągu roku dwa Walne Zgromadzenia; uchwalono sprowadzić w większej ilości dla rozdania między członków tych gatunków kartofli, które się okazały najodpowiedniejszymi do uprawy na glebie tutejszej okolicy.

Sprowadzono ośm sztuk prosiąt, rasy „Yorkshire“, które między obecnych członków rozlicytowane zostały; także różne drobniejsze narzędzia przy gospodarstwie potrzebne wylosowano między obecnych, co szczególnie dla włościan wielką się okazało zachętą do uczęszczania na Walne Zgromadzenia. Oprócz tego prowadzono dyskusyę nad różnemi pytaniami, odnoszącemi się do praktycznych a najwięcej piekących spraw gospodarskich.

Z subwencyi na ten cel przez Komitet przeznaczonej, urządziła Rada Oddziału na wiosnę i w jesieni (w kilku miejscowościach) odczyty popularne dla włościan — w połączeniu z lustracją gospodarstw włościańskich; skutki tych odczytów okazały się zadawalniającemi, udział i zainteresowanie się temiż znacznem. Przy tej sposobności podnieść wypada, że pochwały godnej bezinteresowności pp. prelegentów zawdzięcza Oddział tak znaczną stosunkowo ilość odbytych odczytów.

Rada Oddziału zgodziła się na reformę subwencyonowania stacyj buhajów przez Komitet przedłożoną, tudzież przesłała memoriał w sprawie reformy podatku gorzelnianego dla ankiety gorzelnianej, niemniej jak i w innych kwestyach — czy to przez Komitet czyli też przez Oddziały podniesionych, swe zdanie objawiła.

I w tym roku z ubolewaniem zaznaczyć musimy, że z przyczyny uszczuplenia subwencyi ministeryalnej nie otrzymał Oddział na peryod bieżący jak tylko cztery stacye buhajów, co jest niewystarczającym.

Obrót kasowy wraz z funduszami subwencyjnemi w roku 1885 przedstawia się jak następuje: przychód 1.698 złr. 97 ct., rozchód 669 złr. 70 ct.; pozostałość na r. 1886 1.029 złr. 27 ct.

16. Oddział Rudzeński.

(Powiaty: Rudki, G odek).

Oddział liczył 128 członków, z wkładką roczną 512 złr. Rada Oddziału zebrała się cztery razy. Walne Zgromadzenie odbyło się raz w Rudkach. — Oprócz tego odbyła się w Czerwcu w Rudkach

wystawa bydła włościańskiego w połączeniu z premiowaniem. Z funduszków subwencyjnych przeznaczyl na ten cel Komitet 200 złr. Spęd bydła był znaczny bo przeszło 100 sztuk, nagrody przyznano 35 hodowcom — pozostałą resztę zwrócono Komitetowi. — We Wrześniu zaprosiła Rada wszystkich członków na odczyt pana Nowickiego o rybactwie, który się odbył w Gródku.

Stacyj subwencyonowanych buhajów było w tym roku czynnych tylko 6 pełnych, a dwie pomocnicze — w skutek uszczuplenia funduszków przez Ministerstwo. Na rok bieżący ma Oddział przyznaczonych ośm pełnych stacyj. — Rozpłodniki są rasy mieszanej.

Utworzona w Rudkach staraniem Oddziału sprzedaż żelaza istniała także w tym roku. Zarząd sklepu sprowadzał również i inne potrzebne rolnikom towary, a jak w roku zeszłym zakupił kilkaset korey owsa i jęczmienia, by je na wiosnę do zasiewu rozsprzedawać. — Oddział włożył w to przedsiębiorstwo 900 złr., które przyniosły pewien zysk — co w rachunkach za rok 1886 uwi docznionem zostanie. — Rada gospodarza uważała za swój obowiązek starać się jak najsilniej o otwarcie szkoły uprawy i wyprawy lnu w Gródku. Uproszono W. Adama Noela o zajęcie się tą sprawą, a przy chętnem współdziałaniu naszego posła hr. Augusta Łosia uzyskaliśmy z Ministerstwa rolnictwa ustne przyrzeczenie, iż w razie otwarcia szkoły przyzna Rząd jeszcze w roku bieżącym subwencyę w wysokości 1500 złr.; później po 3000 złr. rocznie.

Pocieszającym i doniosłym dla dalszego rozwoju naszego Oddziału jest fakt, że wzrosła liczba członków włościan; dowodzi to, że dawna nieufność znika, a ludność wiejska garnie się do starszej oświecenijszej braci.

Do ważniejszych czynności Oddziału wliczyć należy: petycyę do Sejmu w sprawie regulacyi Dniestru, petycyę w sprawie opustu podatkowego od szkód wyrządzonych przez myszy.

Podług bieżącej liczby protokołu załatwiono ogółem 107 exhibitów.

Stan funduszków jest następujący: przychodu było 1697 złr. 54 ct., rozchodu 970 złr. 89 ct.

Stan majątku wynosi 2165 złr. 39 ct. — a to pozostałość kasowa z dnia 31 Grudnia 1885 726 złr. 63 ct., fundusz na podniesienie chowu bydła 450 złr. 71 ct., fundusz zapasowy 980 złr. 3 ct.

17. Oddział Samborski.

(Powiaty: Sambor, Staremiasto, Turka.)

Oddział Samborski liczył w r. 1885 członków 23, z roczną wkładką 129 złr. — i odbył 3 Walne Zebrania.

Stacyj subwencyonowanych buhajów dla włościan było 5. Starano się ściągnąć i osiedlić w samym Samborze zdolnego mechanika, ponieważ już dłuższy czas żadnego mechanika do najzwyczajszej naprawy narzędzi rolniczych i maszyn nie było ani w Samborze, ani w pobliżu miasta.

Obrót funduszków Oddziału był następujący: przychodu 497 złr. 64½ ct., rozchodu 487 złr. 36½ ct. Pozostaje w kasie 10 złr. 28 ct.

W tym rachunku mieści się tak w przychodzie jak i w rozchodzie suma 336 złr., jako subwencya na buhaje dla włościan.

Oprócz tych bieżących funduszków posiada Oddział gotówkę 315 złr. 7 ct., ulokowaną w Towarzystwie zaliczkowem w Samborze na 6%, i 128 złr. 30 ct. sumy subwencyjnej trzody chlewnej, zatem razem 443 złr. 37 ct.

18. Oddział Sanocki.

(Powiaty: Sanok, Lisko.)

W ciągu r. 1885 odbył Oddział 3 Walne Zebrania i 6 posiedzeń Rady.

Wybrano delegatów na Ogólną Radę c. k. Towarzystwa gospod. galic. we Lwowie i udzielono im informacyę, jakie wnioski w imieniu Oddziału mają wnieść na zgromadzeniu Ogólnej Rady.

Odniesiono się do galic. Towarzystwa naftowego, aby przedłożyło projekt Wydziałowi krajowemu, względem założenia szkoły wiertniczej systemu kanadyjskiego w Ziemi Sanockiej — i zażądało potrzebnej subwencji na ten cel od Wydziału krajowego.

Uchwalono urządzić wystawę przeglądową, połączoną z premiowaniem bydła włościańskiego, która się odbyła 30 Czerwca 1885 w Lisku.

Poczyniono starania, aby członkowie z Brzozowskiego powiatu — należący do Oddziału Sanockiego — z tegoż nie występowali i by nie tworzyli osobnego Oddziału w Brzozowie; co jednak nie odniosło pożądanego skutku.

Za uzyskaną subwencję w kwocie 60 złr. postanowiono urządzić wykłady połączone z lustracją gospodarstw włościańskich w Besku, które jednak z powodu wyjechania z tutejszej okolicy prelegenta (ustanowionego do odbycia tej czynności) p. Lenkiewicza, nie przysły do skutku; skutkiem czego odniosła się Rada do Komitetu z prośbą o zezwolenie, aby rzeczony wykłady w r. 1886 za rzeczoną subwencję urządzone zostały.

Objawiono zdanie Komitetowi, co do projektu unormowania nowej ustawy lasowej.

W miejsce występujących 2 członków z Rady gospod. Wgo Teofila Ostaszewskiego i Mieczysława Urbańskiego, wybrano dwóch nowych członków Rady w osobie Wgo Alfonsa Reitzensteina i Wojciecha Wasilewskiego.

Przeprowadzono licytację sprzedaży narzędzi rolniczych, które kosztem funduszu Oddziału gospod. sprowadzono.

Przedsięwzięto rokowania z c. k. Zarządem stadniny rządowej w Olchowcach, czyliby Rada nie mogła umieścić kilku uczniów w Zakładzie tamtejszym, którzyby u konowała tegoż Zakładu naukę kucia koni pobierać mogli. Na co jednak Drohowyżki Zakład się nie zgodził.

Za inicjatywą Rady utworzonym zostało Towarzystwo rybackie w Sanoku — które, jakkolwiek przedtem istniało, groziło jednak zupełnym rozwiązaniem — a dopiero przez przystąpienie kilkunastu członków należących do Towarzystwa gospod., po ukonstytuowaniu się nowego zarządu i wyborze przewodniczącego wznowionem zostało.

Rozesłano w odpisie rozporządzenie c. k. Namiestnictwa do wszystkich członków Tow. gospod. i nieczłonków, trudniących się opasem bydła rzeźnego, aby takowe nie odsyłali na targowicę Preszurską, lecz na targowicę Wiedeńską dla pozbycia.

Zawiadomiono chodowców koni, że przez Zakład stadniny rządowej oddaną będzie w r. 1885 pewna liczba młodych ogierów na własność mniej zamożnym chodowcom koni, pod warunkami w tej mierze określonymi.

W skutek zawiadomienia przez Komitet centralny i Prezesa krajowego Towarzystwa rybackiego w Krakowie p. Dra Nowickiego, iż w pierwszych dniach Września 1885 przybędzie do Sanoka, celem odbycia wykładów o rybołówstwie, zarządziła Rada wszelkie możliwe przygotowania w tym kierunku, aby szanowny prelegent nie doznał zawodu w swej żmudnej i uciążliwej pracy.

Zawiadomiono wszystkich pp. producentów chmielu, że w celu zaprowadzenia u siebie polepszenia chmielarń, mogą zaprosić Instruktora uprawy chmielu p. Lityńskiego, dla którego jazda na państwowych kolejach w tym celu zniżoną jest.

Uchwalono urządzić w r. 1885 w Sanoku wykłady popularne o kuciu koni.

Objawiono Komitetowi zdanie co do projektu dla ustawy rybackiej.

Odniesiono się do Wydziału krajowego z propozycją, aby ekspozytura bióra melioracyjnego w Sanoku podlegała kontroli Wydziału lub Rady Oddziału Tow. gospod.; czego jednak Wydział krajowy nie uwzględnił.

Przedłożono Komitetowi z 8 stacyj subwencyonowanych buhajów wykazy latowania 480 krów włościańskich za okres 1884/5, wraz z kartkami i kwitami na przypadającą subwencję w kwocie 800 złr., którą po otrzymaniu dotyczącym właścicielom buhajów wręczono.

Na rok 1886 wybrała Rada po zebraniu zgłoszeń 9 stacyj najodpowiedniejszych celowi — i przedłożyła wykaz tychże wraz z deklaracyami Komitetowi do zatwierdzenia.

Oddanego Oddziałowi przez p. Adolfa Raszowskiego knurka z pierwszego rzutu, z danego mu do rozplodu knurka dużej rasy angielskiej, zakupionego w chlewiarni Arcyksięcia Albrechta

w Żywcu w r. 1884 za subwencyę rządową — z powodu, że nie było jeszcze miejsca dla niego, odda- no tymczasem p. Hieronimowi Romerowi do podchowku.

Dwóch właścicieli chlewiarń, którzy toż samo otrzymali po jednym knurku tej samej rasy, nie oddało dotąd Oddziałowi po jednym knurku w myśl przyjętych warunków.

W skutek zawiadomienia o odbyć się mającym Wiecu rolniczym we Lwowie, zaprosiła Rada wszystkich członków Towarzystwa, aby chcieli się jawić we Lwowie w dniu odbycia się rze- czonego Wiecu.

Urządzono wykłady popularne praktycznie i teoretycznie o kuciu koni w Sanoku, zaczą- wszy od 2 aż do 12 Grudnia 1885, pod kierownictwem weterynarza pow. Brzozowskiego p. Piotra Olbrichta. Słuchaczy było 33, sami kowale majstrowie, czeladnicy i uczniowie kowalscy z Sanoka i oko- licy; z tychże było 29 stałych a 4 niestałych. Stali słuchacze pobierali na strawne dziennie po 30 i 40 ct. Przed południem wykładano praktycznie, po południu, w niedzielę i święto teoretycznie. W dniu 12 Grudnia 1885 po południu odbył się popis, przy którym zrobiono spostrzeżenie, że udzie- lona nauka przez czas trwania wykładów uwieńczona została pożądanym skutkiem; ośmiu słuchaczy otrzymało w nagrodę broszurkę p. Kretowicza o kuciu koni. Słuchacze złożyli po ukończeniu popisu, pisemne podziękowanie Radzie — przyczem prosili, aby Rada poczyniła potrzebne kroki ku ustano- wieniu w Sanoku komisji examinującej podkowaczy koni, przy której mogliby składać examina i uzyskać konsensa do kucia koni. Koszta wykładów wynosiły łączną kwotę 234 złr. 88 ct.

Wyplacono p. H. Romerowi subwencyę w kwocie 50 złr. na zakupno trzody chlewnej czystej rasy krajowej.

W ciągu r. 1885 ubyło Towarzystwu gospod. 8 członków czynnych, zamieszkałych w Brzo- zowskim powiecie, z powodu zawiązania tamże Oddziału. Natomiast przybyło Oddziałowi 9 nowych członków, z których jeden ubył przez śmierć.

Spraw zapisanych w protokole podawczym 149, z których do końca r. 1885 załatwiono 147, zostaje niezalatwionych 2.

Obrót kasowy wynosił w r. 1885: przychodu było w gotówce 1879 złr. 42 ct., na książecz- czkach 777 złr. 9 ct. — rozchodu w gotówce 1757 złr. 30 ct., na książeczkach 165 złr. — reszta kasowa 122 złr. 12 ct. w gotówce, 606 złr. 79 ct. na książeczkach.

19. Oddział Stanisławowski.

(Powiaty: Stanisławów, Bohorodczany, Nadwórna).

Rada Oddziału Towarzystwa gospodarskiego załatwiła w ciągu 1885 roku podług proto- kołu czynności 146 spraw bieżących, z których ważniejsze wymienia:

1. Wzrost Oddziału. Oddział, który z końcem roku 1884 liczył 45 członków, po ubytku w ciągu roku 5ciu, a przybytku 28 członków, liczy z dniem 31 Grudnia 1885 r. 68 członków.

2. Na podstawie uchwały Komitetu zostało w obrębie Oddziału ustanowionych 10 stacyj subwencyonowanych reproduktorów, na których odlatowano w ciągu roku krów 580 subwencyą 960 złr. Z stacyj subwencyonowanych korzystało przeważnie bydło włościańskie z 58 gmin. Uzyskane płody zostały po największej części przychowane — i pod wpływem przeglądowych wystaw, połączonych z pre- miowaniem, należycie pielęgnowane; zastrzeżonem bowiem zostało przez Radę Oddziału, że tylko oka- zy przychowku po subwencyonowanych reproduktorach będą w przyszłości premiiowane. Nad pra- widłowym wykonywaniem zobowiązań, odnośną instrukcją przepisanych, czuwała z łona Oddziału wybrana komisya kontrolująca, a oprócz komisji z ramienia Komitetu wykonał lustracyę Inspektor chowu bydła.

3. Przedłożono Komitetowi zgłoszenia gruntów dominikalnych do drobnej parcelacyi:

- a) Pasów i Perwiatyceze w powiecie Sokalskim, obszaru morgów 800, własność pani Anieli Szymanowskiej.
- b) Czahrów w powiecie Rohatyńskim, obszaru morgów 556, własność p. Marcelego Bog- danowicza.

4. Przedłożono Komitetowi program Wystawy rolniczo-przemysłowej projektowanej na 1886 rok w Stanisławowie, która w skutek uchwały na Wałnem Zebraniu członków Oddziału została na później odroczonej.

5. Uzyskano w Komitecie subwencji 50 złr. na poprawę rasy trzody chlewnej, za którą kupiono knura 11-miesięcznego rasy Yorkshire za 52 złr. 80 ct. do rozplodu — i umieszczono u Michała Tymczuka, włościanina w Kamiennej, na podstawie warunków obowiązujących.

6. Z obory p. Głuchowskiego sprzedano dzierżawcom do Tyśmienicy cztery woły na opas, które na Wiedeńskiej wystawie opasowej jako jedyne w kraju zyskały zupełne uznanie — i pierwszą rządową nagrodę, składającą się z dużego medalu złotego.

7. Przedłożono tak Komitetowi Tow. gosp. jakoteż i Wydziałowi krajowemu sprawozdanie z odbytego w dniu 10 Kwietnia 1885 r. jarmarku na konie w Stanisławowie.

8. W dniu 3 Czerwca r. b. odbyła się wobec Inspektora chowu bydła powiatowa wystawa przeglądowa bydła włościańskiego w Stanisławowie.

Włościanie przedstawili 137 sztuk bydła, z pomiędzy którego za najpiękniejsze doborowe okazy wypłacono premie w kwocie 300 złr., a nadto (w myśl uchwały Komitetu) pojedynczym włościanom z Kamiennej tytułem odszczególnienia za wzorową chodowlę bydła kwotę 100 złr. — i takową pomiędzy 20 włościan chodowców rozdano.

9. Przedłożono Komitetowi sprawozdanie o trzodzie chlewnej własności p. Iwanickiego z Cucyłowa, znamiona rasy krajowej mającej.

10. Uzyskano w Komitecie na wniosek Rady Oddziału subwencję w kwocie 120 złr., w połowie na podniesienie chowu owiec w okolicach górskich, a w drugiej połowie na dalszy rozwój i poprawę rasy trzody chlewnej — z którego to użycia funduszu rachunek w swoim czasie Komitetowi przedłożony zostanie.

11. Na podstawie ogłoszonego konkursu (z ramienia Oddziału) odbyło się w dniu 17 Grudnia 1885 r. premiowanie służby ekonomicznej, w warunkach aktem fundacyjnym zastrzeżonych — i przyznane zostały następujące nagrody:

- a) Iwanowi Hoszowskiemu, starszemu parobkowi w Uhrynowie górnym w służbie u Wgo Jana Burzyńskiego przez lat 19 zostającemu, nagrodę Iszą składającą się z srebrnego medalu i gotówką 10 złr.;
- b) Semenowi Tymczukowi, gajowemu w Kamiennej w służbie u Wgo Grzegorza Głuchowskiego przez lat 20 zostającemu, nagrodę Ilgą, wynoszącą gotówką 10 złr.;
- c) Franciszkowi Żakowi, gumienemu w Błudnikach w służbie u Wgo Zygmunta Jaroszyńskiego przez lat 12 zostającemu, nagrodę IIIcią w kwocie 5 złr., który jednak przez swojego słuźbodawcę zgłosił odstąpienie od nagrody, z prośbą korzystania z konkursu w 1886 roku.

12. W ciągu 1885 r. zwołała Rada Oddziału cztery posiedzenia Wałnego Zebrania członków Oddziału, a nadto w łonie własnem odbyła siedm posiedzeń; wszystkie były ożywione i należycie obesłane.

13. Przychodu miał Oddział w 1885 roku 1866 złr. 89 ct., rozchodu 1764 złr. 54 ct. — reszta kasowa z dniem 31 Grudnia 1885 r. wynosiła 102 złr. 35 ct.

20. Oddział Stryjski.

(Powiaty: Stryj, Drohobycz, Żydaczów).

Zadaniem każdego Oddziału powinno być dźwignięcie i rozpowszechnienie ulepszanego gospodarstwa, lub chowu bydła — pomiędzy mniej oświeconą ludnością; a zatem przeważnie między włościanami, którzy nie mają sposobności zwiedzania poprawnych gospodarstw, poprawnych narzędzi gospodarczych i zarodowych stajen poprawnie prowadzonego bydła.

Mając to na uwadze starał się nasz Oddział ile możności o przyciągnięcie do Towarzystwa członków włościan, co po części powiodło się; a mając na uwadze okolice trzech powiatów należących do naszego Oddziału, t. j. część Stryjskiego i Żydaczowskiego z wypasami nadrzeczными i zna-

cznym chowem bydła, zaś część górską Stryjskiego i powiat Drohobycki, wprawdzie nie posiadające wypasów, lecz hodujące bydło i to z bardzo cennym materiałem, bo rasą pierwotną górską „podżarkami“ zwaną (jak świadczy sprawozdanie z wystawy i premiowania bydła włościańskiego odbytego d. 11 Lipca 1885 w Drohobyczu, a umieszczonego w Rolniku Nr. 22) zwrócił uwagę Oddział od czasu istnienia swego i skierował systematycznie czynność swoją na chów bydła. Od lat pięciu posiadamy po kilka stacyj subwencyonowanych buhajów, z których kilka miejscowości bez przerwy takowe posiadają — i w tych gminach, pomimo różnorodnych do latowania przyprowadzanych krów, daje się spostrzegać — jeżeli nie jednolitość rasy, to przynajmniej dobra i koścista budowa w potomstwie po tychże buhajach.

Komisye asenterunkowe mają w naszym Oddziale zarazem obowiązek kontrolowania stacyj ustanowionych; pomimo tego na posiedzeniu Ogólnem w zeszłym roku uchwalono: by w celu zachęty włościan w trzech miejscowościach z własnych funduszków premiować potomstwo po subwencyonowanych buhajach. Na ten cel została wybrana osobna komisya, która w dwóch miejscowościach (premijując okazy wyborowe i dobrze utrzymane) o rezultatach stacyj istniejących przez lat kilka bardzo pochlebne zdanie objawiła w swych sprawozdaniach. Trzecia miejscowość, a mianowicie w Gajach, przyprowadziła kilka okazów potomstwa na wystawę i przegląd bydła włościańskiego do Drohobyczy — i te okazy prawie wszystkie otrzymały premia z otrzymanej subwencji od szanownego Komitetu.

Cofając się wstecz co do działalności Oddziału w sprawach chowu bydła, zanotować wypada, iż wystawy przeglądowe bydła włościańskiego odbywały się w naszym Oddziale: w roku 1883 w Stryju, w r. 1884 w Żydaczowie, a w r. 1885 w Drohobyczu. W skutek wszakże zmniejszonej subwencji na rok 1886 przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa na cele chowu bydła, Oddział Stryjski nie kompetuje na tenże rok o subwencyę na premiowanie bydła — i zadawalnia się przyrzeczonemi na tenże rok trzema stacyami subwencyonowanych buhajów.

Natomiast byłoby bardzo do życzenia, by szanowny Komitet wydzielił z ogólnej kwoty ministeryalnej, na cele chowu bydła przeznaczonej, jakąś część Oddziałom żądającym subwencji na premiowanie przychowków w tych gminach, w których stacye buhajów od lat kilku istnieją. Nie wymagałoby to tak znacznych kwot, a miałyby ogromną doniosłość na zachęty dla chodowców.

W razie przyznania Oddziałowi tego rodzaju subwencji, powinien by być obecnym przy premiowaniu (prócz wybranej komisji) Inspektor lub delegat Komitetu, których zadaniem (prócz głosowania) byłoby obznajamianie się bliższe z rezultatami stacyi.

Tą raz wytkniętą drogą t. j. wpływania ile możności na włościan w kierunku chowu bydła, jako najwłaściwszej dla naszej okolicy, Rada Oddziału i nadal postępować zamierza.

Stan funduszków Oddziału i obrót tychże był następujący: przychodu było w gotówce 700 złr. 24 ct., w papierach 655 złr. 41 ct.; rozchodu w gotówce 639 złr. 62 ct., w papierach 140 złr. — reszta kasowe 60 złr. 62 ct. gotówką i 515 złr. 41 ct. w papierach. Członków liczy Oddział 50, z wkładką roczną 311 złr.

Zwołanych Ogólnych posiedzeń było trzy. Na trzeciem Ogólnem posiedzeniu była postawiona kwestya sprzedaży zakupionego z własnych funduszków przed laty kilku „*trieura*“, na cel wypożyczania tegoż członkom za opłatą dzienną 50 ct., który kosztował wraz z transportem 101 złr. 50 ct., a przynosił rocznie dochodu około 20 złr. Wobec wszakże dobrej i korzystnej administracji Oddział odstąpił od tej myśli. Prócz tego poleciło Zgromadzenie zakupienie i innych narzędzi użytecznych.

21. Oddział Tarnopolski.

(Powiaty: Tarnopol, Trembowla, Skałat, Zbaraż).

Wobec bardzo szczupłych funduszków materialnych, jakimi Rada rozporządzała — nie mogła Rada Oddziału rozwinąć tej działalności skutecznej, jakiej pragnęła i jaką dla rozwoju i postępu rolnictwa w Oddziale uważała prawie za konieczną; z tego też powodu i sprawozdanie będzie zwięzłem i krótkiem.

I w roku ubiegłym było podniesienie chowu bydła — tej gałęzi gospodarstwa najbardziej w Oddziale zaniedbanej — jednym z głównych zadań Rady Oddziału; z powodu uszczuplenia jednak przez Ministerstwo roln. subwencji na ten cel przeznaczonej — liczba stacyj w Oddziale na dziesięć musiała być zredukowaną — a mianowicie przedstawiła Rada Oddziału do subwencji tylko rasę Bern-Simenthal, którą dla Oddziału za najodpowiedniejszą uznała; zaznaczyć tutaj musimy, że w miejscowościach, w których stacye od lat kilku istnieją, postęp nietylko co do rasy, ale i co do hodowli bydła jest niezaprzeczalny. — Wystawa przeglądowa bydła włościańskiego, na którą Światny Komitet centralny subwencyę w kwocie 300 zł. a. w. przeznaczył, urządzoną będzie z wiosną b. r. w Zbarażu.

Obmyślanie środków skutecznych, celem niesienia rychłej pomocy zagrożonym w swym bycie interesom rolnictwa, było przedmiotem głębokiej rozwagi Rady Oddziału — i spowodowało ją do sprosznienia Ogólnego Zebrania członków Oddziału, które się odbyło dnia 12 Października 1885 — i uchwalilo Wiece rolników we Lwowie, a rezolucye Wieceu znane są z dzienników i osobnej odbitki; nadmienić tu musi Rada Oddziału, że na kilku posiedzeniach obradowała nad projektem, będącym niejako dalszym ciągiem rozpoczętej akcji wiecowej; nie dotykamy go nateraz bliżej, bo nie został ujęty jeszcze w formę wniosku.

Myśl poruszona przez p. Viviena na Ogólnem Zebraniu Oddziału, zabezpieczenia przyszłości ofycyalistów prywatnych — została wreszcie w czyn wprowadzoną. — Wybrano komisję osobną z trzech członków złożoną — mającą się zastanowić nad przedłożonym memoriałem wnioskodawcy, nawiązać rokowania z instytucjami krajowemi Tow. wzaj. ubezpieczeń w Krakowie i Towarzystwem wzajemnej pomocy ofycyalistów prywatnych, celem przyłączenia zawiązać się mającego Stowarzyszenia do jednej lub drugiej instytucji. Wywiązując się z włożonego na nią zadania, przedłożyła Komisya Ogólnemu Zebraniu w dniu 18 Lutego b. r. projekt do zawiązania takiego Stowarzyszenia; projekt ten został przez Ogólne Zebranie przyjęty — i na tej podstawie zostało zawiązanem Stowarzyszenie właścicieli i dzierżawców, mające na celu zabezpieczenie przyszłości ofycyalistów prywatnych. Do Stowarzyszenia tego już w dniu zawiązania kilkunastu członków przystąpiło.

W uznaniu wielkich korzyści, jakie popularne wykłady weterynaryi włościanom, ofycyalistom prywatnym i nauczycielom szkół ludowych przynoszą, prosiła Rada Oddziału Komitet centralny o subwencyę na ten cel, która jej też w kwocie 300 zł. przyznaną została. — Wykłady te zostały w Lutym b. r. przeprowadzone, a liczyły prócz eksternów 68 najregularniej uczęszczających słuchaczy — a w liczbie tej 55 włościan; najwymowniejszy to dowód, jak mocno potrzeba tej wiedzy i przez włościan odczuta i uznaną została.

Doświadczenie dostatecznie stwierdziło, że szczególnie w naszej glebie nasienie musi być często odnawiane, ażeby nie degenerowało, tudzież że nie wszystkie gatunki zbóż i ziemniaków, choćby nawet bardzo polecane, w Oddziale naszym z równą korzyścią uprawiane być mogą; powody te skłoniły Ogólne Zebranie Członków Oddziału — do uchwały zaprowadzenia stacyi doświadczalnych nasion u chętnych do podjęcia tej pracy członków Oddziału — a wykonanie tej uchwały Radzie Oddziałowej poruczono.

W roku ubiegłym urządziła Rada Oddziału na początek tylko dwie takie stacye doświadczalne — u W. Tadeusza Fedorowicza w Klebanówce dla jęczmienia i owsa — i u W. Michała Garpicha w Cebrowie dla kartofel; szczegółowy rezultat tych prób podany będzie przez właścicieli stacyi do Rolnika, dla tego nie podajemy cyfr szczegółowych zbioru. Nadmienić tylko musimy, że i na rok 1886 uchwalilo Ogólne Zebranie, prócz zatrzymania powyższych stacyi — utworzenie jeszcze dwu stacyj dla jęczmienia i grochu — i na zakupno nasion z funduszu Oddziału 100 zł. przeznaczyło.

Celem poparcia konsorecyum kolejowego dla budowy wschodnio-galicyjskich linii kolejowych, wniosła Rada Oddziałowa petycyę do Ministeryum handlu — z przedstawieniem ekonomicznych korzyści — jakie z budowy tych kolei dla tej części wschodniej Galicyi wypłynąć by mogły.

W sprawach co do korezunku parcel lasowych, była Rada Oddziału zapytywaną o opinię w pięciu wypadkach; w trzech wypadkach oświadczyła się za daniem pozwolenia do korezunku — w dwu wypadkach była za daniem warunkowego zezwolenia.

W roku ubiegłym odbyły się dwa Ogólne Zebrania Członków Oddziału, tudzież 7 posie-

dzeń Rady Oddziału. — Przedmiotem obrad były bądź sprawy w powyższem sprawozdaniu wyszczególnione, bądź dyskusya nad sprawami rolników naszych ściśle obchodzącemi; nie przybrały one jednakże dotychczas formy wniosków pozytywnych — i dla tego w niniejszem sprawozdaniu umieszczone być nie mogą.

22. Oddział Tłumacki.

(Powiat Tłumacz).

Oddział Tłumacki do czasu zamknięcia druku sprawozdania nie nadesłał.

23. Oddział Złoczowski.

(Powiat Złoczów).

Oddział odbył w roku ubiegłym dwa Walne Zebrania, na których członkowie dosyć licznie się zgromadzili. — Rada Oddziału miała cztery posiedzenia prawie zawsze w komplecie.

Rada Oddziału starała się jak najusilniej obudzić życie w Oddziale — jednakże rok ten, tak niekorzystny pod każdym względem, nastęczał nam trudności; możemy jednak stanowczo twierdzić, że Oddział żyje i żyć będzie, lecz dobre chęci Oddziału wymagają poparcia Szanownego Komitetu.

Do najważniejszych czynności Oddziału należało urządzenie wykładów rolniczych dla włościan, na które uzyskaliśmy subwencyę w kwocie 80 złr. na rok 1885, lecz ta nie była wystarczającą — i Oddział dopłacił ze swoich szczupłych funduszków 116 złr. 35 ct. — Wykłady te okazały się nader praktycznymi, a włościanie zadziwiająco chętnie na nie przybywali; urządziliśmy takowych jedenaście w dziesięciu miejscowościach powiatu, gdyż w jednej miejscowości na prośbę włościan wykład drugi urządzono. — Prelegent p. Andrzej Sikora, nauczyciel z Olejowa, wywiązał się ze swego zadania bardzo dobrze; we wszystkich razem wykładach wzięło udział około 960 włościan, oprócz nauczycieli ludowych i szanownych duszpasterzy tak rz. k. jak gr. k. wyznania.

Drugą sprawą była wystawa bydła włościańskiego i tegoż premiowanie w Złoczowie w dniu 15 Lipca — na które Komitet udzielił nam subwencji tylko 150 złr. — które jednak w obec znacznej liczby bydła pięknego utrzymanego nie były wystarczające; Oddział więc dołożył ze swoich funduszków 55 złr., które nam później Szanowny Komitet zwrócił. Wystawy te okazują się nader pożytecznymi i wywierają bardzo silny wpływ na staranny chów bydła u włościan. Byłoby bardzo pożądanem, gdyby podobne wystawy rokrocznie stałe i w stałych terminach były urządzone — w takim razie włościanie, pewni premiowania, tem bardziej by dążyli do starannego prowadzenia chowu bydła.

Uzyskaliśmy subwencyę 50 złr. na chów trzody chlewnej, która to suma z powodów od nas niezależnych dopiero w r. 1886 zużytkowaną będzie. Na Walnych Zebraniach Oddziału pragniemy wprowadzić rozprawy rolnicze — i tak na jednym Zebraniu członek naszego Oddziału W. Rossowski odczytał rozprawę o bronie własnej konstrukcyi, która bardzo żywo zainteresowała zgromadzonych; niektórzy z panów członków postanowili u siebie próby dalsze z tą broną przedsiębrać — i później Zgromadzeniu zdać sprawę,

Również na Walnem Zebraniu była traktowaną sprawa obecnego przesilenia rolniczego w kraju, na którym sprawozdawca W. Oskar Schnell przedstawił opracowanie wniosku do uchwały Zgromadzenia, a ten po żywej i wyczerpującej dyskusyi uchwalony został — i Sz. Komitetowi do dalszego traktowania przesłany.

Dalej traktowaną była sprawa subwencyonowania stacyj buhajów, którą także Szanownemu Komitetowi przedłożyliśmy z odnośnemi wnioskami.

W roku przeszłym mieliśmy sześć stacyj buhajów, na których odlatowano 291 krów; na rok 1886 również mamy sześć stacyj otwartych.

Na żądanie Wydziału Rady powiatowej w Złoczowie objawił Oddział swoje zdanie co do cel ochronnych -- kładąc nacisk, iż tylko związek cłowy państw środkowo-europejskich w obec krajów zamorskich i wobec Rosyi mógłby korzystne rezultaty dla naszego rolnictwa sprowadzić.

Udawaliśmy się do Wydziału Rady powiatowej, by w stosownej drodze starał się wyjednać lepsze utrzymanie dróg murowanych państwowych, które jak nateraz w bardzo niepociesznym stanie się znajdują.

Przesłaliśmy na żądanie Komitetu wykaz stawów w naszym powiecie.

Na rok 1886 uzyskaliśmy subwencyę w kwocie 100 złr. na cel wykładów rolniczych dla włościan, a te w tymże roku urządzone będą. Musimy tu nadmienić, iż z wielką byłoby korzyścią dla włościan, gdyby podobne wykłady stale każdego roku odbywać się mogły.

Załatwiliśmy wszelkie sprawy bieżące, i staraliśmy się odezwom Komitetu zadosyć uczynić. Protokół nasz dosięgnął liczby 116.

Członków Oddziału liczyliśmy 46, z wkładką 282 złr. w. a.

Ogółem przychód w roku 1885 wynosi 1415 złr. 56 ct. w. a., rozchód 988 złr. 33 ct.; pozostałość kasowa na rok 1886 wynosi 427 złr. 23 ct.

24. Oddział Żółkiewski.

(Powiat Żółkiew.)

W roku 1885 liczył Oddział 15 członków, z roczną wkładką 140 złr. w. a. Protokół podawczy Oddziału na rok 1885 okazuje liczbę 50 weszłych różnych korespondencyj, które wedle osnowy załatwione zostały.

Przy 2 komisjach w sprawach koreczunku uczestniczyli delegaci Oddziału na wezwanie c. k. Starostwa; — dalej udzielił Oddział swą opinię w sprawie ustanowienia urzędu cłowego w Ulhowku, celem otwarcia granicy do Królestwa Polskiego, ze stanowiska ekonomicznego tutejszego powiatu c. k. Starostwu na dotyczące wezwanie.

W ciągu roku 1885 wzywano na 4 zebrania Oddziału; z tych tylko jedno, a to 20 Kwietnia przy udziale 3 członków i przewodniczącego się odbyło, inne z braku kompletu nie miały powodzenia.

Rachunek za rok 1885 wykazuje w przychodzie z pozostałością z roku 1884 65 złr. 18 ct. Rozchód roku 1885 wykazuje 50 złr. 80 ct. Reszta kasowa z końcem 1885 roku 14 złr. 38 ct. Zaległości wkładek w roku 1885 wynoszą 120 złr.

Sprawozdanie z obrad trzeciego kongresu rolniczego w Wiedniu.

Dnia 23 Marca b. r. otworzył książę A. Sapięha obrady trzeciego z rzędu kongresu rolniczego w Wiedniu.

Najprzód przyszedł pod obrady wniosek galicyjskich Towarzystw rolniczych: „*Jakich zarządzeń na polu taryf kolejowych i polityki cłowej wymaga obecne położenie gospodarstwa rolnego w Austrii.*“ Po wyczerpującym referacie dra Pilata — i zamknięciu ożywionej dyskusji uzupełnione wnioski referenta przyjęte zostały w następującej osnowie:

„I. (*Odnosnie do ceł.*) Kongres rolniczy uznaje odpowiednie podwyższenie ceł wchodowych od produktów rolnych za nagląco wskazane przez terażniejsze położenie rolnictwa, w obec groźnego wzmaganie się zamorskiej i rossyjskiej konkurencji — i w obec zarządzeń cłowych ze strony Niemiec i Francji, uważając też za konieczne, ażeby wolne dotąd od cła produkta rolne obłożone zostały odpowiedniem cłem wchodowem. Dla ochrony swojego rolnictwa byłoby bardzo pożądanem, ażeby dotychczasowa wolność cłowa Rumunii odnośnie do zboża po wygaśnięciu konwencji handlowej z roku 1875 ustała. Uprasza się Rząd usilnie, ażeby w ciągu zamierzonych wkrótce z państwem Niemieckiem rokowań, bez względu na postanowione cła w obopólnym ruchu, doprowadził do porozumienia się co do zaprowadzenia ceł prohibicyjnych na zamorskie produkta rolne i produkta zwierzęce; i aby ze względu na ujawniony już ze strony Francji w jej projekcie ustawy cłowej rozdział produktów rolnych — na produkta proveniencji europejskiej i zamorskiej — i ją także wezwał do przystąpienia do takiej unii cłowej.

„II. (*W sprawie taryf kolejowych.*) Kongres rolniczy, powołując się na swoją uchwałę z r. 1879, wyraża przekonanie, że w interesie gospodarstwa społecznego uważać należy za cel austriackiej polityki kolejowej, upaństwowienie kolei i do tego ma dążyć. Nim jednak to nastąpi, obecne położenie rolnictwa wymaga niezwłocznego i energicznego wpływu Państwa na taryfy kolei prywatnych, ażeby te taryfy doprowadzić do zgodności z jednocześnie wprowadzonymi zarządzeniami cłowemi. Mianowicie powinienby Wysoki Rząd działać z całym naciskiem na to:

1. Ażeby taryfy wywozowe dla krajowej produkcji na każdej poszczególnej kolei za 100 kilogramów i 1 kilometr nie były wyżej obliczane, jak taryfy przewozowe, przyznawane na tej samej kolei dla zagranicznej lub węgierskiej produkcji.

2. Ażeby taryfy dla krajowej produkcji rolnej, w ruchu pomiędzy poszczególnymi krajami koronnymi, za 100 kilogramów i 1 kilometr nie były wyżej obliczane, jak opłaty przyznawane na tej samej kolei dla produktów zagranicznych lub węgierskich, wysyłanych do Austrii.

3. Ażeby na austriackich państwowych i prywatnych kolejach taryfy w ruchu lokalnym dla produktów rolniczych i potrzeb gospodarskich (*landwirtschaftliche Produkte und Bedarfsmittel*) zostały znacznie niższe — i ażeby taryfy na kolejach prywatnych, o ile można, zrównane zostały z jednocześnie obowiązującymi taryfami na austriackich i węgierskich kolejach państwowych.

Drugim punktem porządku dziennego był wniosek morawsko-szląskiego Towarzystwa gospodarskiego w Bernie: „*O naturalnym przebiegu obecnego przesilenia.*“ Wniosek ten, mający na celu wyszukanie środków złagodzenia obecnego rolniczego przesilenia, przedłożony był kongresowi przez dra Juliusza Wolfa, którego wnioski jednak, streszczające się przedewszystkiem w uregulowaniu pośredniczego handlu i stosunku przemysłów rolniczych, jakoteż w organizacji kredytu rolniczego, uznano w ciągu długiej dyskusji za bardzo niewystarczające. Głównym oponentem był książę Karol Schwarzenberg, który wykazywał opierając się na liczbach, że powody fatalnego stanu rolnictwa są bardzo liczne — a między innymi głównie wygórowane na nieistniejącym czystym dochodzie oparte podatki, niewystarczające i za kosztowne drogi przewozowe i t. p. Jemu też polecono streszczenie przez niego i innych mówców wypowiedzianych życzeń, które też następnie (we wtorek) przedłożył w następującej formie do uchwały:

„Uwzględniając trwające przesilenie rolnicze i uznając potrzebę przypomnienia Rządowi i naszym ciałom parlamentarnym, że zarządzenie środków, mogących doprowadzić do wydobrzenia stosunków, jest niezbędne — uchwała Kongres rolniczy:

„1. Że należy dążyć do ograniczenia i zniesienia skutków zamorskiej i zagranicznej konkurencji, w myśl zasad wypowiedzianych odnośnie do sprawy cłowej.

„2. Że starać się należy jak najspieszniej o ułatwienie ruchu za pomocą wypowiedzianych już również zasad regulacji taryf; niemniej należałoby zwrócić wszelką możliwą bacność na stworzenie nowych dróg handlowych — i ulepszenie już istniejących; przedewszystkiem zaś na uregulowanie już istniejących i stworzenie nowych dróg wodnych (Elba-Dunaj, Dunaj-Odra i t. d.) i na regulację rzek w ogóle.

„3. Że starać się należy, aby stosunki kredytu rolniczego zostały jak najspieszniej uregulowane, a ułatwiona konwersya długów hipotecznych, mianowicie przez założenie rentowych banków melioracyjnych (*Meliorationsrentenbanken*).

„4. Żeby reforma całego systemu podatku i należności ze względu na upadającą rentę gruntową jest koniecznie wskazana; że w obec kas zaliczkowych, bez żadnych zamiarów zysku jedynie dla wspomagania rolnictwa i innych gałęzi zarobkowych założonych i istniejących, niszczące je postępowanie fiskalne powinno być zaniechane; żeby uwzględniając zmienione warunki produkcji przemysłu rolniczego, uregulowano odpowiednio po temu opodatkowanie; w końcu, że należy dążyć do zniżenia o ile możności cen soli.

„5. Że należy zwrócić największą uwagę na utrzymanie posiadłości gruntowej wystarczającej do utrzymania stanu rolniczego.

„6. Żeby odpowiednia reforma procedury cywilnej i postępowania egzekucyjnego przeprowadzoną została z całym pospiechem“.

Wniosek trzeci: „*Jakie zarządzenia i jakie zmiany w austriackiej ustawie o zarazach bydłych byłyby pożądanę w interesie gospodarstwa rolnego w Austrii*“ nadesłany z klubu gospodarzy rolnych i lasowych w Wiedniu, referował dr. Ludwik Frankl, członek tego klubu, bardzo szczegółowo, kładąc nacisk przedewszystkiem na to, że przeprowadzenie ustawy o zarazach bydła, jakoteż zapobieganie tajenia wypadków zarazy z powodu małego odszkodowania za bydło bite, jest tylko tam możliwe, gdzie jak w Morawii, istnieje przymusowa asekuracya. Wykazawszy niedokładności ustawy, przedstawił następujące wnioski:

„I. W interesie austriackiego rolnictwa, a szczególnie hodowli bydła i umożliwienia swobodnego prowadzenia gospodarstwa rolnego, należy domagać się usilnie rewizyi postanowień ustawy z 29 Lutego 1880, odnoszących się do ochrony i niszczenia chcrób zaraźliwych bydła, rewizyi ustawy z dnia 24 Maja 1882 i postanowień co do przeprowadzenia z dnia 12 Kwietnia 1880 i 19 Marca 1883.

Do tego dodał dwanaście wniosków co do złagodzenia postanowień prawnych o sprzedaży mięsa z zabitych chorych bydła, co do używania bydła roboczego w okolicach zamkniętych, co do postanowień o zamykaniu (odgraniczaniu) obór i folwarków, co do pastwisk odgraniczonego bydła, co do przymusowego zabijania itp. Dalej postawił dwa wnioski o zarazie pyskowej i racicznej, w końcu pięć wniosków, dążących w ogóle do złagodzenia postępowania karnego przekroczeń przeciw ustawie o zarazach.

Z powyższego wniosku, początkowy ustęp o rewizyi ustaw odrzucono; część zaś o rewizyi postanowień, odnoszących się do przeprowadzenia ustaw miała 6 głosów za, 6 przeciw, którą to równość zgodzono się uważać za przyjęcie.

„II. Natychmiastowe rozpoczęcie i corocznie regularne zwiększanie liczby powiatowych urzędowych weterynarzy, jest dla sprężystego i do celu doprowadzającego przeprowadzenia ustawy niezbędne. Przytem należałoby w pierwszym rzędzie uwzględnić okolice nawiedzane zarazą płucną tych krajów, które wprowadziły w §. 41 ustawy przewidziane odszkodowanie z funduszków krajowych lub stowarzyszeń asekuracyjnych.

„III. W interesie jednolitego wykonywania ustawy, mianowicie w razie sporadycznych wypadków zarazy — i żeby przeprowadzenie postanowień odbywało się z możliwem uwzględnieniem gospodarstwa bez narażenia zamierzonego celu a przytem i z koniecznym w przypadkach zarazy pospiechem, byłoby wielce pożądanem wydanie odpowiedniej instrukcyi dla wszystkich urzędów politycznych, która to instrukcyja, mająca być udzieloną także gminom, powinna być w ogólnie zrozumiałym języku krajowym.

IV. Celem skutecznego tłumienia zarazy pyskowej i racicowej, należy w myśl §. 5 ustawy z dnia 29 Lutego 1880 wydać jak najrychlej zakaz wprowadzania i przewozu z Rosyi i Romunii owiec, kóz i świń, zaprowadzając też najściślejszą kontrolę przywozu bydła ze Serbii.

Powyższe trzy wnioski (II, III i IV) wywołały również bardzo długą dyskusyę — i gdy referent w ciągu tejże złożył referat, przyjęto je na wniosek księcia Karola Schwarzenberga *en bloc*.

W końcu przystąpiono do wyboru stałej komisji. Gdy baron Doblhoff i baron Washington oświadczyli, że ponownego wyboru nie przyjmą, wybrano ponownie do stałej komisji Kongresu hrabiego Alfreda Gatterburg, hrabiego Krystyna Kinsky'ego, doktora Emila Perelsa, księcia Adama Sapiehę, księcia Karola Schwarzenberga i doktora Artura von Wich; Emanuel von Proskowetz był także ponownie wybrany, ale gdy przy ukonstytuowaniu się komisji zrezygnował z mandatu, komisya kooptowała na jego miejsce hrabiego Hugona Salm-Reifferscheid. Nowo wybrani zostali dr. Leon Přibil i hrabia Karol Zedwitz.

Dnia 25 Marca ukonstytuowała się stała komisya — i wybrano na przewodniczącego księcia Adama Sapiehę, zastępcami księcia Schwarzenberga i hrabiego Kinsky'ego, sekretarzem zaś dra Přibil.

